

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

PAVLA JAVŮRKOVÁ

III. ročník – prezenční studium

Obor: Pedagogické asistentství

**MAPOVÁNÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI U DĚTÍ
PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Michaela Pugnerová, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 30. 3. 2011

.....

Děkuji Mgr. Michaele Pugnerové, Ph.D. za odborné vedení práce, poskytování rad a materiálních podkladů k práci, ale i učitelkám mateřské školy, u nichž jsem výzkum prováděla.

OBSAH

Úvod.....	7
TEORETICKÁ ČÁST	
1 Období předškolního věku	9
1.1 Vývoj motoriky	9
1.2 Vývoj poznávacích procesů.....	9
1.3 Emoční a sociální vývoj	10
2 Školní zralost a školní připravenost	12
2.1 Školní zralost.....	12
2.1.1 Tělesná zralost.....	13
2.1.2 Kognitivní zralost.....	13
2.1.3 Emoční, motivační a sociální zralost.....	14
2.2 Školní připravenost.....	14
3 Dětská kresba	15
3.1 Počátky výtvarného projevu a jeho stádia.....	15
3.2 Vývoj kresby lidské postavy	17
3.3 Využití a význam dětské kresby.....	18
3.4 Výtvarné techniky	18
3.4.1 Test kresby lidské postavy	18
3.4.2 Kresba začarované rodiny	18
4 Zvláštnosti dětské psychiky	19
5 Lateralita	22
5.1 Vývoj laterality.....	23
5.2 Diagnostika laterality	23
5.3 Stav lateralizace u dětí předškolního věku	24
5.4 Leváctví.....	24
5.4.1 Mýty a omyly o levorukosti	25
5.4.2 Svět leváků	26
5.4.3 Slavní leváci	26
6 Pojetí předškolního vzdělávání	27
6.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	27
6.2 Cíle předškolního vzdělávání	28

6.3	Vzdělávací obsah v RVP PV	28
7	Zápis do první třídy základní školy.....	30
7.1	Pětiletá preventivní prohlídka u dětského lékaře	30
7.2	Než se jde k zápisu	31
7.3	Volba základní školy pro budoucího prvňáka	31
7.4	Co uvádí školský zákon.....	31
7.4.1	Plnění povinnosti školní docházky.....	31
7.4.2	Odklad povinné školní docházky	32
7.5	Doba po zápisu	32
8	Vybrané metody psychologické diagnostiky využívané u dětí předškolního věku	33
8.1	Testy inteligence určené dětem předškolního věku	33
8.1.1	Ravenovy testy – barevné progresivní matice.....	33
8.2	Testy speciálních schopností	33
8.2.1	Edfeldův reverzní test.....	33
8.3	Vědomostní testy	33
8.3.1	Zkouška vědomostí dětí předškolního věku.....	33
8.4	Jiráskův Orientační test školní zralosti.....	33

PRAKTICKÁ ČÁST

Úvod.....	35
1 Vymezení cílů a stanovení hypotéz výzkumného šetření	35
1.1 Charakteristika vybraných respondentů výzkumného šetření a postup při zpracování dat	36
2 Popis použité metody	37
3 Vyhodnocení a porovnání výsledků vlastního výzkumného šetření.....	39
3.1 Celkové vyhodnocení výsledků všech dětí	39
3.2 Vyhodnocení celkového výsledku u dívek.....	40
3.3 Vyhodnocení celkového výsledku u chlapců	40
3.4 Vyhodnocení celkových výsledků kresby lidské postavy u všech dětí.....	41
3.5 Vyhodnocení celkových výsledků kresby lidské postavy u dívek	42
3.6 Vyhodnocení celkových výsledků kresby lidské postavy u chlapců	42
3.7 Vyhodnocení celkových výsledků napodobení psacího písma u dívek	43

3.8 Vyhodnocení celkových výsledků napodobení psacího písma u chlapců.....	44
3.9 Vyhodnocení celkových výsledků v obkreslování deseti teček u dívek	45
3.10 Vyhodnocení celkových výsledků v obkreslování deseti teček u chlapců..	45
4 Diskuse.....	47
Závěr	50
Seznam použité literatury.....	51
Seznam internetových zdrojů.....	53
Seznam příloh.....	54
Přílohy	
Anotace	

Úvod

Pro samotné dítě i jeho rodiče znamená přechod ze školy mateřské do školy základní velmi důležitý okamžik v jejich životě. Dítě získává novou roli, stává se školákem s celou řadou nových povinností. Dítě v první třídě by mělo být schopno se na čas odloučit od rodiny a podřídit se autoritě. Setkává se zde se svými vrstevníky z mateřské školy, ale i s novými dětmi.

V období, kdy dítě vstupuje do školy, u něj dochází k různým proměnám. Kromě proměny tělesné stavby, dochází ke změnám i v oblasti kognitivní zralosti. Dítě zralé pro vstup do školy už dokáže déle pracovat, rozlišovat podobná písmena atd.

Aby bylo dítě pro vstup do školy dostatečně připravené, je vhodné školní připravenost posílit docházkou do mateřské školy, a to alespoň poslední rok před nástupem do školy. Většina dětí předškolního věku je pro vstup do 1. třídy dostatečně zralá a připravená, avšak jsou i děti, pro které by bylo vhodné povinnou školní docházku o rok odložit, protože jejich schopnosti a dovednosti potřebné pro vstup do základní školy ještě nejsou dostatečně rozvinuty.

Hlavním cílem bakalářské práce je věnovat se problematice školní zralosti a školní připravenosti.

První kapitola teoretické části práce pojednává o období předškolního věku dítěte. Zaměřena je především na vývoj jemné a hrubé motoriky, vývoj poznávacích procesů a v neposlední řadě je zde popsán emoční a sociální vývoj.

V druhé kapitole je popsána problematika školní zralosti a školní připravenosti. Školní zralost je zde vymezena na zralost tělesnou, kognitivní a emoční, sociální.

Třetí kapitola obsahuje základní informace o vývoji dětské kresby. Jsou zde popsány počátky výtvarného projevu dítěte a jeho stádia, vývoj kresby lidské postavy, využití a význam dětské kresby, výtvarné techniky jako např. test kresby lidské postavy.

Ve čtvrté kapitole jsou popsány zvláštnosti dětské psychiky, mezi něž patří: sugestibilita, egocentrismus, eidetismus, synkretismus, konkretismus, topismus atd.

Pátá kapitola je zaměřena na stav lateralizace u dětí předškolního věku, vývoj a diagnostiku laterality. Kapitola dále pojednává o leváctví, mýtech a omylech leváků, o světě leváků, uvedeni jsou zde i někteří slavní leváci.

V šesté kapitole je uvedeno pojetí předškolního vzdělávání, rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Součástí kapitoly jsou i cíle a obsah RVP PV.

V sedmé kapitole je popsán průběh zápisu do 1. třídy základní školy, jakou zvolit školu pro budoucího prvňáčka, jak využít dobu po zápisu, v čem spočívá pětiletá preventivní prohlídka u dětského lékaře. Dále je zde podle Školského zákona uvedeno plnění povinnosti školní docházky a odklad povinné školní docházky.

V poslední, osmé kapitole teoretické části práce jsou stručně uvedeny vybrané metody psychologické diagnostiky využívané u dětí předškolního věku, mezi které patří Ravenovy testy, Edfeldův reverzní test a zkouška vědomostí dětí předškolního věku. Samotnou podkapitolu zde tvoří Jiráskův Orientační test školní zralosti.

V praktické části bakalářské práce se budeme zabývat zjišťováním úrovně jemné motoriky a úrovně schopností vizuo-motorické koordinace pomocí Jiráskova Orientačního testu školní zralosti.

V úvodu praktické části je uvedeno, v čem práce spočívá. V první kapitole je stanoveno šest cílů výzkumného šetření a čtyři zformulované hypotézy. Nastíněna je zde také charakteristika respondentů výzkumného šetření a postup při zpracování dat.

V druhé kapitole je uveden popis použité metody. Třetí kapitola se zabývá vyhodnocením a posouzením výsledků výzkumného šetření. V tabulkách a grafech jsou zde zaznamenány celkové výsledky všech dětí v Jiráskově Orientačním testu školní zralosti, celkové vyhodnocení zvlášť u chlapců a u dívek, vyhodnocení celkových výsledků v kresbě lidské postavy u všech dětí, celkové výsledky v kresbě u dívek a zvlášť u chlapců, vyhodnocení celkových výsledků v napodobení psacího písma u dívek i u chlapců, vyhodnocení celkových výsledků v obkreslování deseti teček u dívek a u chlapců. Součástí kapitoly jsou i průměrné známky a bodové hodnocení dosažené v jednotlivých úkolech dívek a chlapců a také komentáře k jednotlivým tabulkám a grafům.

Ve čtvrté kapitole se diskutuje o celkových výsledcích Jiráskova testu školní zralosti, přijatých a nepřijatých hypotézách, odkladu povinné školní docházky a zodpovědnosti za výchovu a vzdělávání dětí.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Období předškolního věku

Období předškolního věku trvá od 3 do 6 let. V širším slova smyslu je označováno jako celé období od narození až do vstupu do školy. Předškolní období pojaté v užším slova smyslu je „věkem mateřské školy“, ale nebylo by správné chápat je pouze z tohoto hlediska. Spousta dětí do mateřské školy nechodí, výchova v rodině stále zůstává základem, na kterém mateřská škola dále staví a napomáhá dalšímu rozvoji dítěte (Langmeier, Krejčířová, 1998).

Podle Plevové (2008) má předškolní věk dvě fáze, které jsou dány novým sociálním zařazením dítěte. Na začátku, mezi třetím a čtvrtým rokem, jde o vstup do mateřské školy a na konci, po dovršení šestého roku, nástup do základní školy.

1.1 Vývoj motoriky

Podle Langmeiera a Krejčířové (1998) bychom motorický vývoj mohli označit jako stálé zdokonalování, zlepšenou pohybovou koordinaci, větší hbitost a eleganci pohybů. Zdokonaluje se **hrubá motorika**. Na začátku tohoto období jsou pohyby rukou a nohou ještě málo zkoordinované, ale v průběhu se chůze zautomatizuje (Plevová, 2008). Tříleté dítě se už plně pohybuje po vzoru dospělých, chodí i běhá po rovině stejně dobře jako po nerovném terénu, padá jen zřídka, zvládá chůzi do schodů i ze schodů bez držení. Dítě se učí seskočit z lavičky, přejít po úzké lávce nebo lézt po různých prolézačkách na dětských hřištích (Skorunková, 2005). Plevová (2008) uvádí že, na konci tohoto období je dítě schopno zvládat činnosti jako např. jízda na koloběžce, plavání, které již vyžadují složitější pohybovou koordinaci.

Dále se zdokonaluje manuální zručnost. Rozvoj **jemné motoriky** umožní dítěti lepší manipulaci s tužkou, nůžkami, jíst příborem, házet míčem. Po čtvrtém roce se vyhraňuje převaha jedné ruky, což je podmíněno převahou jedné mozkové hemisféry nad druhou (Plevová, 2008).

1.2 Vývoj poznávacích procesů

U dítěte předškolního věku se poznávací procesy vyvíjejí velmi intenzivně. Převládá synkretické (celistvé) **vnímání**. Dítě vnímá především nápadné předměty,

kteře upoutaly jeho pozornost. Začíná rozlišovat doplňkové barvy, jako je např. fialová, oranžová, růžová. Sluchově je schopno rozlišit zvuky z různých zdrojů. Zlepšuje se také čichové a chuťové vnímání. Dítě dokáže hmatem rozlišit vlastnosti předmětu, ale také je i pojmenovat. „*Pro vnímání je typické, že je neanalytické, vjemy jsou ovládány ještě egocentričností a jsou subjektivně zabarvené.*“ Je-li vnímání spojeno s aktivní činností a s experimentováním, hovoříme o něm jako o aktivním. Bez zapojení pohybu a řeči jde o vnímání pasivní (Plevová, 2008, s. 69).

K základním rysům **paměti** patří stálá převaha konkrétnosti a mimovolnosti, první projevy úmyslné paměti se projevují až na konci předškolního věku. Převládá mechanická paměť, zároveň se rozvíjí i paměť slovně logická. Na začátku tohoto období je **pozornost** ještě nestálá, avšak s přibývajícím věkem se dítě déle soustředí a začínají se vytvářet počátky pozornosti úmyslné. **Představivost** napomáhá rozvoji vnímání. Dítě je schopné popsat prožité události, dokáže předříkat děj pohádky. Dále se rozvíjejí jeho fantazijní představy, které uplatňuje ve výtvarném projevu, námětových hrách, ale i v reálných životních situacích. K výrazným změnám dochází také v **myšlení**. Dítě přechází na úroveň tzv. názorného myšlení. Zaměřuje se na to, co prožilo nebo vidělo. Rozvíjí se i myšlení pojmové, což znamená, že dítě začíná chápat, že některé předměty můžeme pojmenovat společným názvem. K dalším velkým změnám dochází i v rozvoji **řeči**. V šesti letech obsahuje celkový slovní fond 3000 až 4000 slov (Plevová, 2008). Právě řeč má pro rozvoj dítěte a jeho fungování ve škole nebývalý význam. Umožňuje rozvoj myšlení, působí na kvalitu poznávání, učení. Velmi důležitá je i sociální stránka řeči. Ta má význam především pro dorozumění, k utváření sociálních vztahů a také ovlivňuje postavení dítěte ve skupině. Řeč je komplexní schopnost, kterou tvoří několik jazykových rovin, a to rovina foneticko-fonologická, morfologicko-syntaktická, lexikálně sémantická, pragmatická (Bednářová, Šmardová, 2010).

1.3 Emoční a sociální vývoj

V emočním a sociálním vývoji dítěte lze především zmínit rozvíjející se smysl pro humor a také radost ze spontánních činností. Vztek a zlost už se projevují méně často, převážně při neúspěšných činnostech. Kolem čtvrtého roku ještě stále převládá strach z neznámého prostředí nebo z cizích lidí, který však postupem času ustupuje (Plevová, 2008).

Začínají se rozvíjet **sociální, intelektuální, estetické a etické city**. Sociální city se vyvíjejí ve dvou směrech. Nejprve převládá vztah k dospělým - láska k rodičům. Později narůstá potřeba kontaktů s vrstevníky, hlavně při hře. Vytváří se také tzv. sebecit, což znamená citový vztah k sobě samému (Plevová, 2008).

V tomto období je dalším významným činitelem **hra**. Ta je jednou z hlavních činností, která odráží složité vztahy mezi dítětem a jeho životním prostředím. Uplatňuje se v ní jak práce, tak učení. Je základní psychickou potřebou a zároveň důležitým socializačním a motivačním činitelem. Aktuální jsou hry volné a hry s pravidly. K volným hrám patří hry námětové, dítě si hraje na to, co zná, v podstatě jde o reprodukci skutečnosti. S přibývajícím věkem se tyto hry obohacují, vznikají v nich pravidla. V tomto období se také začínají projevovat intersexuální rozdíly, tedy rozdíly v hracích aktivitách u děvčat a chlapců. Ke konci předškolního věku začíná dítě práci od hry výrazně odlišovat, např. už se nespokojí s tím, že „jako vaří“, ale chce tuto činnost provádět doopravdy (Plevová, 2008).

2 Školní zralost a školní připravenost

Den, kdy se z předškoláka stane školák, výrazně ovlivní život celé rodiny. Někteří rodiče přistupují k nástupu do školy bez zvláštních emocí. Někdy se též mylně domnívají, že až bude jejich dítě ve škole, bude od něj klid. Těžko říct, kde na to přišli. Jiní mu zase chtějí prodloužit a zpříjemnit zbytek dětství. Například babičky přesvědčují svá vnoučata o tom, co budou mít ve škole povinností. Dítě může posléze takových situací využívat k získání různých výhod (Kutálková, 2005).

2.1 Školní zralost

Otázka školní zralosti není nová. Již mnohem dříve se jí zabýval J. A. Komenský ve svém díle Velká didaktika. Lze ji charakterizovat jako stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou i sociální způsobilost nastoupit školní docházku a zvládnout požadavky výuky v první třídě základní školy. Jde o výsledek biologického zrání nervového systému a celé dosavadní zkušenosti dítěte (Kropáčková, 2008).

„Termíny školní zralost a školní připravenost bývají často zaměňovány a oba vlastně vyjadřují určitý stav kvality vývoje dítěte, který by měl zaručit zvládnutí požadavků, které přinese vzdělávání na základní škole (Koťátková, 2008, s. 112).“

Podle Beníškové (2007) znamená školní zralost připravenost pro první třídu. Vstup do první třídy je pro školáka velmi důležitý. Dítě se zde naučí nejen číst, psát a počítat, ale také si vytvářet vztah ke škole.

Školní zralost posuzuje školní poradenské zařízení, zároveň lékař a řídí se **školským zákonem** (č. 561/2004 Sb., § 37): *„Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku (Kelnarová, Matějková, 2010, s. 97).“*

Školní zralost se posuzuje podle třech základních kritérií: tělesná zralost, kognitivní zralost, emoční a sociální zralost (Kelnarová, Matějková, 2010).

Zralost tělesná usnadňuje dítěti fyzicky zvládnout nároky docházky do školy. Pro úspěšný začátek školní docházky však sama o sobě nestačí. Další stejně důležitou složkou školní zralosti je zralost kognitivní, která úzce souvisí se zráním CNS. Aby školní docházka nepředstavovala pro dítě nadměrnou psychickou zátěž, je zároveň potřeba dosažení emoční a sociální zralosti. Zralost emoční dítěti umožňuje patřičnou kontrolu citů a impulsů i schopnost odložit splnění svých přání (Skorunková, 2005).

2.1.1 Tělesná zralost

V období vstupu do školy se výrazně mění tělesné proporce dítěte. Dochází k celkovému protažení postavy, končetiny se prodlužují a poměrně výrazně se zmenšuje velikost hlavy. Nápadně se zužuje a oplošťuje trup, který mění svou válcovitou podobu a začíná se na něm zřetelně odlišovat hrudník od břicha (Langmeier, Krejčířová, 1998). Dívky by měly v tomto věku dosahovat průměrné výšky 105 až 115 cm, chlapci 110 až 118 cm. Hmotnost u dívek se pohybuje mezi 19 až 23 kg, u chlapců pak mezi 17 až 22 kg. K dalším ukazatelům řadíme počátek výměny chrupu, která začíná u horních předních zubů (Kelnarová, Matějková, 2010).

S proměnou tělesných proporcí též souvisí změny v ovládnutí těla. Celkové, špatně koordinované pohyby malého dítěte se začínají viditelně měnit kolem 6. roku. Dítě lépe šetří silami, je schopno i drobných a přesnějších pohybů. I jeho mimika začíná být kontrolovanější (Langmeier, Krejčířová, 1998).

2.1.2 Kognitivní zralost

V souvislosti s kognitivní zralostí Langmeier a Krejčířová (2006) uvádějí, že kolem šesti let dochází k podstatným změnám v poznávací činnosti dítěte. Začíná svět chápat více realisticky, je méně závislé na svých přáních a potřebách. Teprve v této době začíná dítě myslet logicky, i když jen v konkrétních situacích nebo při konkrétních činnostech.

Kognitivní zralost se projevuje kvalitnější koncentrací pozornosti. Zralé dítě se lépe soustředí a zvládne déle pracovat. U dítěte se dále rozvíjí schopnost analyticko-syntetické činnosti, je schopno rozeznat části vjemů, které ještě nedávno vnímalo jako jeden celek. Zhruba v šesti letech dozrává koordinace očních pohybů, dítě je schopno zaměřit svůj zrak na to, co vidět chce. Zároveň se zlepšuje schopnost vidět nablízko a vnímání detailů. Dítě zralé pro vstup do školy dovede lépe rozlišovat podobná písmena a jejich detaily. Rozvíjí se také schopnost diferenciací sluchové, ta

umožňuje dítěti lépe rozeznávat podobně znějící hlásky. K dalším znakům kognitivní zralosti patří zrání CNS, která pozitivně ovlivňuje lateralizaci ruky a rozvoj senzomotorické koordinace (Skorunková, 2005).

2.1.3 Emoční, motivační a sociální zralost

Podle Skorunkové (2005) usnadňuje dítěti náležitou kontrolu citů a impulsů i schopnost odložit splnění svých přání. Právě tato zralost umožňuje dítěti ve škole zvládnout vytrvalejší, cílevědomější činnost a dokončit určitý úkol. S citovou a motivační zralostí úzce souvisí také sociální zralost. Žák navštěvující první třídu, by měl být schopen se na čas odloučit od rodiny, podřídit se autoritě, rozeznávat různé sociální role a respektovat běžné vzory chování. Měl by též vědět, jaké chování je vhodné ve vztahu k již zmíněné autoritě, např. k učiteli a podle toho se chovat.

2.2 Školní připravenost

Školní připravenost můžeme chápat *„jako aktuální stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech s přihlédnutím k vnitřním vývojovým předpokladům i vnějším výchovným podmínkám. Konkrétně zahrnuje vyspělost psychickou (tzn. rozumovou, sociální, emoční, a pracovní, jazykovou, motorickou), podmíněnou biologickým zráním organismu, a vlivy prostředí (Kropáčková, 2008, s. 15).“*

Školní připravenost lze vhodně posílit docházkou dítěte do mateřské školy alespoň poslední rok před nástupem do školy. V období, kdy dítě vstupuje do školy, dochází k tzv. první proměně tělesné stavby. Výrazně se mění tělesné proporce a dítě ztrácí svou typickou „baculatost“. Veškeré tělesné změny vedou k dosažení tzv. **„filipínské míry“**, to znamená, že ruka natažená přes vzpřímenou hlavu dosáhne na ušní lalůček na druhé straně (Skorunková, 2005).

3 Dětská kresba

Výtvarný projev patří k základním aktivitám dítěte. Pomocí výtvarného projevu může dítě vyjádřit všechny své pocity, přání, představy nebo i obavy, které prožívá. Jde o tzv. neverbální a symbolickou řeč (Plevová, Petrová, 2008).

3.1 Počátky výtvarného projevu a jeho stádia

Počátky dětského výtvarného projevu jsou často přirovnávány k mluvené řeči. Dětské čáranice se tak mohou podobat dětskému žvatlání (Plevová, Petrová, 2008).

Na celém světě kreslí zdravé děti stejného věku zhruba stejným způsobem. Můžeme proto přijmout předpoklad o jednotlivých stádiích vývoje dětské kresby. Rozlišujeme tyto stádia/fáze vývoje dětské kresby (Plevová, Petrová, 2008):

1. Fáze čáranice

Již na konci prvního roku života dítěte můžeme pozorovat jeho první grafické aktivity. Vznikají bez předchozího úmyslu a zpravidla jde o náhodné setkání s prostředkem, který po sobě při pohybu zanechá určitou stopu. Právě tyto stopy vyvolávají v dítěti radost a touhu znovu je opakovat. První kresebné pohyby nejprve vycházejí z ramenního kloubu, až později z kloubu zápěstního. Tak se na papíře objevují mírně prohnuté, ostré čáry. Zlepšující se koordinace pohybů lokte postupně dovolí vznik oválu, a to zejména díky opakování krouživých pohybů zápěstí. Později se objevují kruhovitě, elipsovité a spirálovité tahy (Trpišovská, 1998).

Kontrola pohybu, rychlosti, směru a také kontrola zraková se rozvíjí přibližně od osmnáctého měsíce života dítěte. Jde o motorickou aktivitu, pro kterou jsou typické spontánnost, bezobsažnost, nekoordinovanost a neplánovanost (Trpišovská, 1998).

2. Fáze prvotního obrysu

Teprve kolem třetího roku začíná dítě kreslit něco určitého. Ze začátku kresbu pojmenovává až po jejím dokončení, později stanovuje cíl obrázku dopředu (Trpišovská, 1998).

3. Fáze intelektuálního realismu

Přibližně ve čtyřech letech začíná etapa, kdy dítě kreslí to, co ví, nikoli co vidí. Kresby v tomto stádiu jsou lineární, nevystihují prostor ani pohyb. Současně jsou transparentní, dítě má tzv. rentgenové vidění, v nakresleném domě vidíme obyvatele

nebo nábytek. „*Uspořádání a dimenze kresebných prvků neodpovídá realitě, ale významu, který jim dítě přiřkládá. Kresba poskytuje dítěti možnost vyjádřit události, věci i situace prostřednictvím obrázků, neboť jeho mluvená řeč mu v tomto období nenabízí tolik výrazových prostředků.*“ Obsahem kresby je lidská postava, květiny, zvířata, domy, auta atd. (Trpišovská, 1998, s. 36).

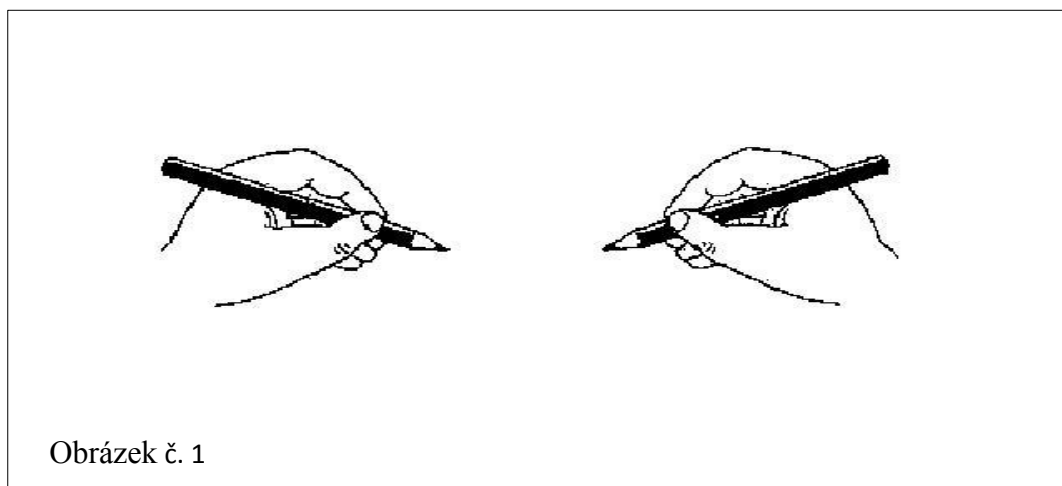
4. Fáze realistické kresby

Tato fáze nastupuje mezi pátým a šestým rokem života. Dítě školního věku se snaží o skutečně realistické kresby, intelektuální realismus ho již opouští, avšak stále kreslí podle své představy. Zde končí období spontánní kresby, u dětí se začíná projevovat kritičnost k vlastní tvorbě a zároveň stud a obavy z nepochopení (Trpišovská, 1998).

5. Fáze naturalistické kresby

Plevová, Petrová (2008) uvádějí i stádium naturalistické kresby, kdy dítě začíná kreslit tak, jak předmět vidí ve skutečnosti. Tato fáze nastává po desátém roce života dítěte.

Kromě obsahu kresby sledujeme také formální provedení: vedení čáry, její plynulost, přesnost, tlak na podložku atd. Pozorujeme také pracovní návyky při kreslení. Důležité je zároveň sledovat držení psacího náčiní. Zhruba ve třech letech by měl být navozen tzv. **špetkový úchop**, kdy tužka leží na posledním článku prostředníku, seshora ji přidržuje bříško palce a ukazováku (Obrázek č. 1). Tento způsob úchopu poskytuje nejvyšší míru koordinace jemných svalových skupin, které umožňují správné kreslení a psaní (Bednářová, Šmardová, 2010).

3.2 Vývoj kresby lidské postavy

Lidská postava patří k nejoblíbenějším námětům dětské kresby. Tato kresba má svůj typický průběh. Poprvé se s ní setkáváme mezi třetím a čtvrtým rokem života dítěte. První krok kresby začíná nejčastěji nakreslením kruhu nebo oválu znázorňující obličej, ke kterému dítě následně připojí dvě vertikální čáry – nohy nebo několik paprskovitých čar. Vznikne nám tak známá kresba „**hlavonožce**“ (Obrázek č. 2). Postupně dítě dokresluje vyznačení očí, úst, nosu, někdy i náznak vlasů. O něco později jsou dokresleny ruce, které mohou být připojeny buď přímo k hlavě, nebo k nohám. Prvním znázorněním trupu bývá vodorovná čára mezi lineárně nakreslenýma nohama.

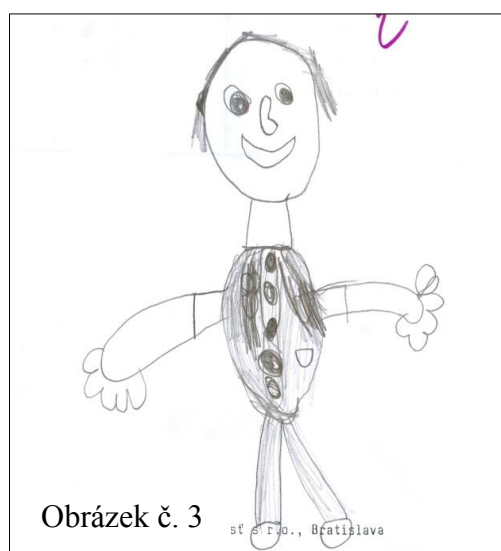
V pěti letech dítě přechází od znázorňování lineárního ke kresbě dvojdimenzionální, plošné. Znázornění trupu bývá nejčastěji jako kruh, ovál, trojúhelník nebo čtyřúhelník. Hlava je kreslena daleko větší než trup, se kterým je přímo spojena, nohy jsou nakresleny daleko od sebe.

Obrázek č. 2

V šesti letech dítě kreslí více detailů, např. uši, vlasy, oděv má výstřih, kapsy, knoflíky atd. Postava člověka by už měla mít všechny znaky lidského těla. Odlišně bývá znázorněna mužská a ženská postava. Paže už jsou nasazeny k trupu, přesto je postava ještě kreslena po jednotlivých částech tzv. montovaná kresba (Obrázek č. 3).

V sedmi letech bývají proporce lidské kresby daleko více v souladu, paže už jsou umísťovány na správné místo ve výši ramen a objevuje se i krk. Dítě také zdokonaluje účes a oblečení. V osmi letech začíná dítě kreslit částečný nebo úplný profil. Mění se technika kresby, dítě tvaruje jednu linii a kreslí zároveň krk, rameno i paži.

Obrázek č. 3

st. s. r. o., Bětišlava

V devátém roce se dítě snaží zachytit

kresbou pohyb, v oblečení se objevuje více detailů. Kresba je stále plošná, až v desátém, jedenáctém roce života dítěte se začíná vyznačovat stínováním, tvarováním a perspektivním zachycením. V tomto období je vývoj kresby zhruba ukončen a v dalších letech už následuje jen zdokonalování (Plevová, Petrová, 2008; Trpišovská, 1998).

3.3 Využití a význam dětské kresby

Prostřednictvím výtvarného projevu dítěte můžeme lépe poznat jeho schopnosti, jeho problémy. Kresba nám umožní seznámit se s tím, jak děti vidí svět. Tato činnost úzce souvisí s motorickým a rozumovým vývojem dítěte a s jeho emocionálními zkušenostmi. Právě hodnocení dětské kresby bývá jedním z kritérií při posuzování mentální vyspělosti dítěte. Řada testů inteligence a testů školní zralosti přikládají úrovni kresby dítěte velký význam (Plevová, Petrová, 2008; Trpišovská, 1998).

3.4 Výtvarné techniky

3.4.1 Test kresby lidské postavy

Zkoušku kresby lidské postavy vytvořila F. Goodenoughová v roce 1926. Při konstrukci testu vycházela z předpokladu, že dětská kresba se vyvíjí a v jejím průběhu přibývají jak detaily, tak i správnost provedení kresby se zlepšuje. V osmdesátých letech byl test kresby lidské postavy upraven a standardizován i pro české děti ve věku od tří a půl do jedenácti let.

Prostřednictvím tohoto testu hodnotíme vývoj percepce, senzomotorické koordinace, jemné motoriky a částečně i úroveň mentálního vývoje. Kresba se hodnotí z hlediska obsahového a formálního. Skór obsahový určuje kvalitu a počet detailů kresby. Formálním skórem hodnotíme zpracování tématu. Součtem obou skórů získáme skór celkový (Trpišovská, 1998; Vágnerová, 1997).

3.4.2 Kresba začarované rodiny

Mezi další výtvarné techniky mapující dětskou psychiku patří i kresba začarované rodiny. Cílem této kresebné techniky je nakreslit jednotlivé členy rodiny jako zvířata (Plevová, 2006). Jestliže dítě kreslí divoká, dravá zvířata, dává tím najevo své agresivní city. Jedná-li se o zvířata domácí nebo důvěrně známá vychází najevo láskyplná rodinná atmosféra (Davido, 2001).

4 Zvláštnosti dětské psychiky

To, že dítě není jen pouhou zmenšeninou dospělého člověka, ale bytost se svými specifickými zvláštnostmi, tvrdil již francouzský filozof J. J. Rousseau. Vývojem dítěte se zabývá především vývojová psychologie, která ke svým poznatkům využívá objevy řady dalších vědních oborů (Prokešová, 1994). V dnešní době už víme, že dítě je schopno vnímat, myslet a cítit, vyrovnávat se se světem jinak než dospělý. Jedním z hlavních předpokladů jak pochopit vývojová specifika dítěte je, že musíme znát některé charakteristické zvláštnosti, které jsou typické pro dětskou osobnost a její projevy (Plevová, Petrová, 2008).

1. Soulad mezi prožíváním a chováním

Dítě svým chováním dává najevo právě to, co zrovna prožívá. Dítě nepředstírá, že je veselé, když není veselé. Jeho výraz se projevuje podle toho, co zrovna cítí. Emoce, které jsou pro dítě velmi intenzivní např. úzkost, pocit opuštěnosti nebo strachu, nedává najevo slovy, ale nonverbálně, ať už se jedná o způsob hry, výraz tváře, emoční ladění, výtvarný projev apod. (Plevová, Petrová, 2008).

2. Sugestibilita

K dalším znakům dětské psychiky patří zvýšená sugestibilita, to znamená přístupnost duševnímu vlivu druhého. V případě dětí platí, že čím mladší, tím je dítě sugestibilnější. „*Nedostatek zkušenosti u dítěte způsobuje, že nemá pevné názory a lehce je mění pod vnějším vlivem. Sugestibilita ustupuje zvolna s rozvíjející se kritičností* (Plevová, Petrová, 2008, s. 77).“

3. Labilita chování

U dětí se projevují jak neustálené názory, tak i labilita prožívání a chování. Nejčastěji jde o nestálost citů, např. rychlé střídání nálad, problém se sebeovládáním (Plevová, Petrová, 2008).

4. Egocentrismus

Egocentrismus znamená orientaci na vlastní osobu, dítě se mylně domnívá, že vše existuje jen pro něj a kvůli němu (Plevová, Petrová, 2008; Prokešová 1994). „*Dítě zcela přirozeně vyžaduje, aby okolí přednostně sloužilo jeho potřebám a zájmům. Vyžaduje pochvalu a je citlivé na trest. Pokud výchova extrémně podporuje projevy egocentrismu, může se vyvíjet egoismus. Při správné výchově by měl egocentrismus ustoupit v době od 6 a půl do 10 let* (Plevová, Petrová, 2008, s. 78).“

5. Eidetismus

Eidetismus je spojen s představivostí dítěte. Dítě jen s obtížemi dokáže rozlišit subjektivní představy od objektivního světa. Často tak hovoří právě o svých představách, přáních, které považuje za skutečnost. Eidetismus se vyskytuje u dětí ve věku šesti let, kdy také vrcholí a mizí obvykle v mladším školním věku. U všech školáků však zcela nezmizí, u některých sílí a setrvává po celý život jako zvláštní eidetická vloha. Tito lidé se zpravidla žijí jako různí umělci (Plevová, Petrová, 2008).

6. Personifikace

„Personifikace znamená zosobnění, zlidštění, zobrazení zvířete či věci jako člověka. Jde o to, že dítě přiděluje lidské vlastnosti věcem a okolí, ve kterém se pohybuje. Věci se k němu nějak chovají, nějak se tváří, dítě se k nim podle toho chová (Plevová, Petrová, 2008, s. 78).“

7. Magičnost

Smyslem magičnosti je vědomé přesvědčení dítěte, že vlastními slovy či představami dokáže ovlivňovat dění kolem sebe (Čačka, 2000).

8. Synkretismus

Synkretismus lze definovat jako celostnost prožívání a jednání. Tento pojem také znamená celkové, neanalytické, intuitivní pojmání předmětů. Na začátku života dítěte se všechny jeho duševní pochody vzájemně prolínají, z prožitku nelze odlišit vjemy, představy, potřeby. Teprve až postupem času dochází k diferenciaci (Plevová, Petrová, 2008).

9. Konkretismus

Jedná se o neschopnost srovnávat předměty podle podstatných znaků. *„Předměty a úsudky jsou pouze kladeny vedle sebe, bez pochopení vzájemných vztahů (Prokešová, 1994, s. 74).“* Konkretismus úzce souvisí s vývojovými specifikacemi myšlení a vychází z toho, že se dětské myšlení váže na konkrétní předměty. Myšlení je zhruba do devíti let převážně konkrétní (Plevová, Petrová, 2008).

Kritičnost se vyvíjí v průběhu devátého až dvanáctého roku, teprve až poté se objevuje schopnost abstraktního myšlení (Plevová, Petrová, 2008).

10. Presentismus

Jde o jednu z dalších dětských vlastností, kdy dítě chápe svět jen v daném okamžiku, v přítomnosti, bez vztahu k minulosti a budoucnosti (Plevová, Petrová, 2008). Teprve kolem šestého až sedmého roku dítě začíná chápat časové vztahy. Výhodou života dítěte v přítomnosti je, že snáze překoná odloučení nebo bolest a rychleji na ně zapomíná (Prokešová, 1994).

11. Topismus

V případě topismu jde o to, že děti chápou pouze prostor, ve kterém se zrovna nacházejí, ve kterém žijí a jednají, a proto jsou pro ně zpočátku pojmy jako město, vesnice, země zcela neznámé (Plevová, Petrová, 2008).

5 Lateralita

V některých jazycích vyjadřují leváctví a praváctví jedním pojmem, anglicky sidedness, německy Seitigkeit. V angličtině a němčině existují také společné pojmy pro levorukost a pravorukost, levonohost a pravonohost atd. V českém jazyce pro tyto pojmy název nemáme. Jelikož je při zkoumání praváctví a leváctví takového pojmu potřeba, používá se v mezinárodní vědecké terminologii názvu lateralita (Drnková, 1991).

Lateralita označuje dominanci jedné z mozkových hemisfér, to znamená, že pravá i levá mozková hemisféra se projevují rozdílnou funkcí. Lateralita je odrazem přednostního užívání jednoho z párových orgánů, rozumíme tím asymetrii párových pohybových orgánů nebo orgánů smyslových. Rozlišujeme lateralitu funkční a tvarovou (Zelinková, 2003).

Tvarová lateralita se projevuje např. při porovnávání pravé a levé poloviny obličeje, které jsou u každého člověka zcela odlišné. **Lateralita funkční** se projevuje v dominanci jednoho z párových orgánů, který pracuje rychleji a kvalitněji (Zelinková, 2003).

Podle převahy užívaného orgánu se rozlišuje praváctví, leváctví a ambidextrie. **Ambidextrie** označuje lateralitu nevyhraněnou, jedinec je schopen používat pravou ruku na stejné úrovni jako ruku levou. **Leváctví** a **praváctví** však nejsou dva protipóly, představují určitý model spojitosti, který směřuje od vyhraněného praváctví, přes jeho nižší stupeň až k ambidextrii, dále postupuje přes méně vyhraněné leváctví až k leváctví zcela vyhraněnému. Pro praváky je dominantní levá hemisféra, zatímco leváci využívají aktivace jak levé, tak pravé hemisféry (Zelinková, 2003).

Mozek je rozdělen na dvě poloviny - cerebrální hemisféry. Ve spodní části rýhy, která je odděluje, se nachází svazek nervových vláken, jenž zajišťuje komunikační spojení mezi hemisférami. Jelikož se nervová vlákna v prodloužené míše kříží, řídí levá hemisféra pravou polovinu těla a hemisféra pravá řídí levou polovinu těla. Levá hemisféra ve většině případů řídí řečové a jazykové funkce, logiku, uvažování a motorické činnosti. Pravá hemisféra má na starosti prostorové vnímání, umělecké dovednosti, emoce a výraz obličeje. Vizuální procesy jako sluch a matematika jsou řízeny oběma polovinami (Healey, 2002).

K dalším důležitým pojmům souvisejícím s lateralitou patří fenotyp a genotyp. **Fenotyp** znamená projev lateralitativy navenek, zatímco **genotyp** představuje vrozený typ lateralitativy (Zelinková, 2003).

Kromě lateralitativy pohybových orgánů rozlišujeme také lateralitu orgánů smyslových, a to na lateralitu souhlasnou a zkříženou - nesouhlasnou. V případě **souhlasné lateralitativy** se jedná o přednostní užívání stejné ruky a smyslových orgánů. Pokud je například dominantní pravá ruka a levé oko, jde o **lateralitu zkříženou**. V populaci celkově převažuje lateralita souhlasná a praváctví (Zelinková, 2003).

5.1 Vývoj lateralitativy

Podle Zelinkové (2003) začíná vývoj lateralitativy ještě před narozením dítěte. Již během nitroděložního vývoje si 95 % plodů vkládá palec pravé ruky do úst, v období mezi 12. a 27. týdnem nitroděložního vývoje pohybuje 83 % plodů pravou paží.

Věk, ve kterém se laterální preference začne odlišovat, se u všech jedinců výrazně liší. Převážně je to v období od jednoho do pěti let s průměrem ve věku asi tři let. U děvčat se obvykle stranová preference objeví o něco dříve než u chlapců (Zelinková, 2003).

Podle Healey (2002) si již u batolat můžeme všimnout některé stranové preference. Pravoruké dítě položené na břicho má tendenci otáčet hlavu napravo. Levoruké děti otáčejí hlavu nalevo, nebo nedávají přednost žádné straně. Dalšími znaky lateralitativy mohou být např. držení lahve, malování prstem, nesení panenky nebo házení míčem.

V tomto případě se však nesmí dělat předčasné závěry, dítě může chvíli kreslit jednou rukou a za chvíli zase druhou. Důležité proto je, sledovat, kterou ruku použije jako první a kterou používá déle (Healey, 2002).

5.2 Diagnostika lateralitativy

Většina dětí dojde k jasné preferenci do šesti let věku. Testy a dotazníky lateralitativy nejsou pro ty, kteří si jsou svojí preferencí zcela jisti. Tyto testy jsou tu proto, aby pomohly lidem lépe pochopit, jak mozek pracuje a jaké jsou příčiny a důsledky všech laterálních preferencí (Healey, 2002).

První soubor zkoušek lateralit vyvořený V. Příhodou u nás vznikl již v roce 1936 a byl určen především pro školní praxi. K dalším autorům, kteří se zabývali lateralitou, patří M. Sovák nebo F. Synek. Dnes se používá zkouška lateralit od autorů Z. Matějčka a Z. Žlaba. S touto zkouškou může pracovat psycholog, pedagog i lékař a je určena jak pro děti, tak pro dospělé. Obsahuje dvanáct úkolů pro horní končetiny, čtyři úkoly pro dolní končetiny, dva úkoly pro oči a jeden úkol pro zjištění lateralit ucha (Zelinková, 2003).

5.3 Stav lateralizace u dětí předškolního věku

Stav lateralizace se zjišťuje při preventivní pětileté prohlídce. Dominance jedné z hemisfér se může projevit tím, že dítě splňuje úkoly přesněji a rychleji s menší únavou vedoucím orgánem než tím druhým, nedominantním. Dítě například lépe kreslí levou rukou než pravou. K upřednostňování „používanější ruky“ dochází přibližně ve čtyřech letech dítěte. Dominance ruky a oka je pro budoucího prvňáčka velmi významná z důvodu rozvoje školních dovedností, jako je čtení a psaní. U některých dětí v předškolním věku nemusí být lateralita ještě dostatečně vyhraněna. Z praktického důvodu je tedy vhodné v případě pochybností zajít do pedagogicko-psychologické poradny, kde s dítětem udělají zkoušku lateralit (Kropáčková, 2008). Pokud se u předškoláka leváka zjistí nějaké obtíže jako např. zadrhávání, koktání, problémy se čtením či psaním, logopedové a speciální pedagogové mu pomohou k výraznému zlepšení v jeho vývoji (Healey, 2002).

„Děti s nevyjasněnou a opožděnou vyhraněností lateralizace bývají mnohdy pohybově méně šikovné, mají totiž obě ruce méně šikovné než je dominantní ruka dětí s vyhraněnou lateralitou. Tento jev je většinou dočasný.“ **Zkřížená lateralita ruky a oka** může vést k záměnám písmen podobných tvarů nebo k psaní jakoby zrcadlovým způsobem (Čačka, 2000, s. 95).

5.4 Leváctví

„Leváctví je vrozené nebo zděděné a je výsledkem neurofyziologického vývoje dítěte. Dítě levák, které se rodí do pravoruké civilizace, je do určité míry znevýhodněné. Problémy však často nejsou pouze následkem levorukosti, ale nedostatečné připravenosti těch, kteří s dítětem přicházejí do styku (Zelinková, 2003, s. 144).“

U leváků se sice občas objevují obtíže při práci s náradím určeným pro praváky, avšak při školní práci to bývá tolerováno, a hlavně řada leváků v dnešní době běžně používá nástroje vyrobené speciálně pro leváky např. nůžky, pravítka (Healey, 2002).

Healey (2002) a jeho nejnovější statistiky ukazují, že 10 - 15 % americké a britské populace jsou leváci. Lidé hispánského a asijského původu tvoří mezi leváky 9 %. Žen, preferujících levou ruku, je o něco málo než mužů leváků. Značnou roli zde může hrát zvýšená hladina testosteronu. Další studie ukazují, že častěji se levorukost objevuje mezi dvojčaty a dětmi s nízkou porodní váhou. Studie také uvádí, že mezi mladými lidmi je zhruba dvojnásobek leváků než mezi starší generací (Healey, 2002).

Studie dokazují, že laterální preference je spojena s genetickou výbavou. M. Annetová se domnívá, že zhruba 45 % dětí narozených dvěma levákům jsou také leváci. Pokud je levačka pouze matka, je tu pravděpodobnost 25 %, že i dítě bude levák. Pokud je levákem pouze otec, rodí se přibližně 20 % levorukých dětí. Jestliže jsou oba rodiče praváci, je asi 10 – 15 % pravděpodobnost, že dítě bude levák. Annetová vytvořila genetickou teorii preference rukou, spočívající v tzv. „posunu doprava“, která uvádí, že přibližně 50 % dětí rodičů leváků by mělo být levorukých, nebo aspoň částečně. Ale jelikož i v dnešní době přežívají kulturní předsudky směřující k pravorukosti a někteří rodiče své dítě, které se jen částečně projevuje jako levák, donutí k pravorukosti, vyskytuje se dosud proto jen 45 % dětí leváků (Healey, 2002).

5.4.1 Mýty a omyly o levorukosti

Leváci byli odjakživa předmětem strachu a pohrdání. Byli považováni za lidi nešťastné, neohrabané, degenerované. Latinsky výraz levý (sinister) znamená též zlověstný, nejsp. V sedmnáctém století byly ženy obviněny z čarodějnictví jen proto, že byly levoruké nebo dokonce, že měly mateřská znaménka na levé straně těla. Na přelomu devatenáctého a dvacátého století byly levoruké děti bity, dokud nezačaly používat svou pravou ruku. Existuje ale i několik výjimek. Například Inkové leváky uctívali a severoameričtí Zuniové věřili, že leváci přinášejí štěstí (Healey, 2002).

Přestože v dnešní době už jen málokdo pohlíží na leváky jako na zlé či zlověstné, jsou tu stále mýty, které v našich postojích nadále přetrvávají. Existují předpojatosti, kterých si leckdy nejsme ani vědomi. Běžně je používáme v naší mluvě, aniž bychom uvažovali o jejich významu. Jako třeba když se řekne, že má někdo „obě nohy levé“, je jasné, že se nejedná o nic, co bychom mu záviděli. V mnoha jazycích má slovo levý i přímo stejnou etymologii jako něco špatného např. německy znamená levý (link) „nešikovný“, ve francouzštině (gauče) „neohrabaný“ atd. (Healey, 2002).

5.4.2 Svět leváků

Některé výzkumy tvrdí, že vyskytne-li se u leváka nějaký problém, jsou schopni se snadněji a rychleji přizpůsobit, protože jejich mozek je pružnější než mozky praváků. V této souvislosti výzkumy ukazují, že pokud si levák zraní svou dominantní ruku, naučí se snadněji používat druhou ruku než by to v téže situaci dokázal pravák. Jsou-li leváci postiženi záchvatem mrtvice, často se zotaví rychleji než praváci. Je to způsobeno organizací mozku leváka, kdy je nepostižená strana mozku schopna snadno převzít funkce postižené strany (Healey, 2002).

5.4.3 Slavní leváci

Dnešní civilizace je sice chápána jako preferující pravou stranu, „pravý“ je totéž co „správný“, avšak i leváci mohou prožít šťastné a zdravé životy osvobozené od chybných informací a překážek, které musí občas překonat. I v historii lze najít spoustu tvůrčích, úspěšných a výjimečných leváků. Patří sem herci, malíři, hudebníci, sportovci, vědci, spisovatelé atd., z nichž můžeme jmenovat některá jména jako: **Albert Einstein** – fyzik; **Panovníci** – Alexandr Veliký, Julius Cesar, Napoleon Bonaparte, Královna Alžběta II., Princ Charles, Princ Wiliam; **Herci** – Charlie Chaplin, Marilyn Monroe, Robert Redford, Bruce Willis, Julia Roberts, Nicole Kidman; **Hudebníci, zpěváci** – Phil Collins, Celine Dion, Paul McCartney; **Čeští leváci** – Josef Lada, Alfons Mucha aj. (Healey, 2002).

6 Pojetí předškolního vzdělávání

V České republice není docházka do mateřské školy povinná, avšak každý rodič má právo sem své dítě umístit. Mateřská škola je školská instituce, která je určena předškolním dětem ve věku od tří do šesti až sedmi let, avšak přednostně bývají přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky. Mateřské školy, jsou v současné době plně obsazeny, navštěvuje je zhruba 98 % dětí (Kropáčková, 2008; RVP PV, 2004).

Každá mateřská škola si podle rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) vytváří vlastní školní vzdělávací program, ve kterém jsou definovány záměry a cíle osobnostně orientované předškolní výchovy v systému českého školství (Kropáčková, 2008). Rámcové i školní vzdělávací programy jsou dokumenty veřejné a bývají dostupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost (RVP PV, 2004).

6.1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) vymezuje hlavní *požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku*. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve *vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení*. Jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách s programem upraveným podle speciálních potřeb dětí a v přípravných třídách základních škol (RVP PV, 2004, s. 4).“

Předškolní vzdělávání představuje počáteční stupeň veřejného vzdělávání organizovaného a řízeného požadavky a pokyny MŠMT. Prostřednictvím zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školským zákonem) je předškolní vzdělávání součástí vzdělávacího systému (RVP PV, 2004).

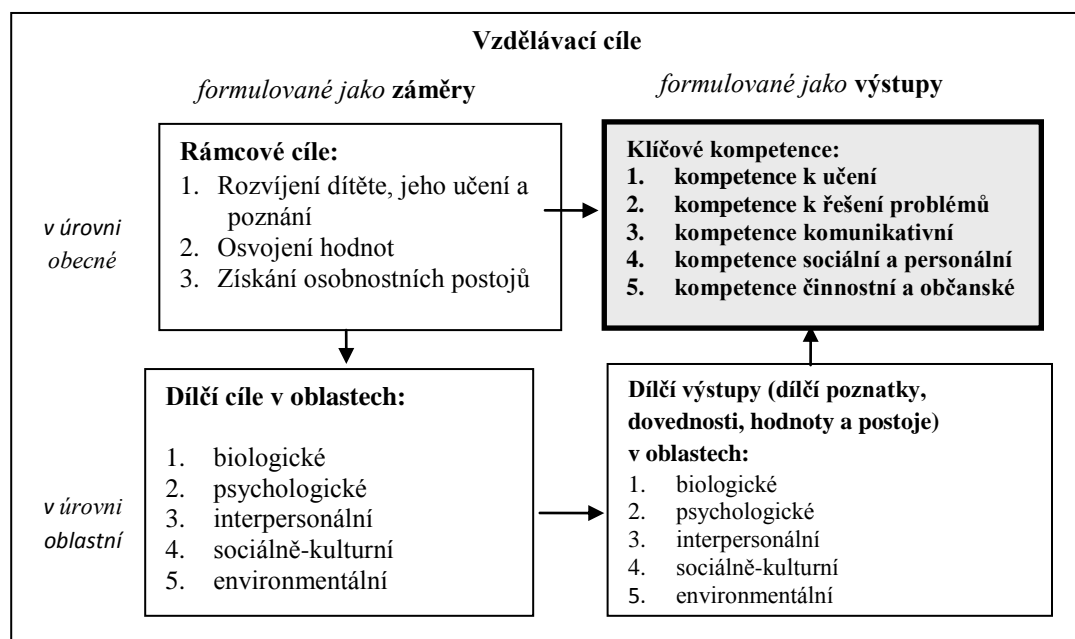
„Mateřská škola se organizačně dělí na třídy. Do tříd je možno zařazovat děti stejného či různého věku a vytvářet *třídy věkově homogenní či věkově heterogenní*. Stejně tak je možno do tříd běžných mateřských škol zařazovat děti se speciálními vzdělávacími potřebami a vytvářet *třídy integrované* (RVP PV, 2004, s. 5).“

6.2 Cíle předškolního vzdělávání

„RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi:

- *rámcové cíle* – vyjadřující univerzální záměry předškolního vzdělávání
- *klíčové kompetence* - představují výstupy, resp. obecnější způsobilosti, dosažitelné v předškolním vzdělávání
- *dílčí cíle* - vyjadřují konkrétní záměry příslušející té které vzdělávací oblasti
- *dílčí výstupy* – dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které dílčím cílům odpovídají

Tyto cílové kategorie jsou těsně provázané a vzájemně spolu korespondují. Ukazuje se, že vědomé a systematické sledování a naplňování stanovených záměrů v běžné každodenní praxi by mělo spolehlivě vést k dosahování výstupů (RVP PV, 2004, s.7).“

6.3 Vzdělávací obsah v RVP PV

„Obsah předškolního vzdělávání představuje hlavní *prostředek* vzdělávání dítěte v mateřské škole. I když je vzdělávací obsah v RVP PV členěn do několika vzdělávacích oblastí, je zachováno integrované pojetí respektující přirozenou celistvost osobnosti dítěte i jeho postupné začleňování se do životního a sociálního prostředí. Jednotlivé oblasti, resp. jejich obsahy, se vzájemně prolínají a ovlivňují (RVP PV, 2004, s. 12).“

„Vzdělávací obsah je v RVP PV uspořádán do pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a environmentální. Tyto oblasti jsou nazvány: Dítě a jeho tělo, Dítě a jeho psychika, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět (RVP PV, 2004, s. 13).“ (1)

7 Zápis do první třídy základní školy

Zápis do školy lze považovat za nesmírně důležitý okamžik v životě dítěte. V podstatě jde o jeho i rodičův první kontakt s prostředím školy. Cílem zápisu není jen poznat dítě zblízka, ale i zvážit, zda jeho vývojová úroveň stačí pro vstup do školy.

Zápisy na základních školách jsou odlišné. Na některých školách využívají různých metod testů školní připravenosti. Dítě formou hry plní jednotlivé úkoly na předem určených stanovištích. Na jiných školách zase preferují zápis v podobě rozhovoru dítěte s učitelkou, který bývá často doplněn jednoduchým orientačním testem školní připravenosti.

V některých školách smí rodič přihlížet průběhu zápisu, v jiných školách jsou rodiče vyzváni, aby zůstali na chodbě. V tomto případě jde hlavně o posouzení samostatnosti dítěte a jeho sociální zralosti. Setkáme se ale i se zápisem, kde jsou rodiče pozváni, aby se aktivně zapojili. Na zápisu některých základních škol, se vedle učitelů a učitelek dané školy můžeme setkat i s dalšími odborníky, jako jsou výchovný poradce, dětský psycholog či učitelka z mateřské školy (Kropáčková, 2008).

7.1 Pětiletá preventivní prohlídka u dětského lékaře

V rámci preventivní prohlídky posuzuje pediatr u dětí ve věku pěti let především jejich fyzickou zralost. Sleduje ale i zralost tělesnou, celkovou odolnost a individuální zvláštnosti organismu. Důraz se klade na tělesnou výšku a váhu dítěte. Šestileté dítě je v průměru 120 cm vysoké a průměrná váha činí 20 kg.

V rámci prohlídky lékař provádí psychomotorické hodnocení dítěte, to znamená, že ho zváží, změří, zkontroluje mu zrak, sluch, krevní tlak, držení těla, stav výměny mléčného chrupu. Celé vyšetření se děje formou rozhovoru s rodiči a dítětem a na základě rozboru výtvarného a grafického projevu dítěte. Součástí hodnocení je také zjištění stavu lateralizace a orientační zkouška školní zralosti, pediatr zjišťuje např. znalost barev nebo úroveň řečového projevu (Kropáčková, 2008).

Pediatrova pozornost je zaměřena i na kvalitativní změny tělesné stavby dítěte. Mezi hlavní ukazatele patří celkové protažení postavy.

Dětský lékař bývá považován za kompetentní osobu, která má právo a podle Školského zákona také povinnost vyjádřit se k odkladu školní docházky, dále může

rodičům doporučit další lékařské vyšetření dítěte nebo navrhnout posouzení školní zralosti v pedagogicko-psychologické poradně (Kropáčková, 2008).

7.2 Než se jde k zápisu

Většinou se zápisy konají každý rok od 15. ledna do 15. února. Každá základní škola si stanoví svůj vlastní termín konání zápisu. Informace o termínech zápisu bývají zveřejněny u vstupu do školy jak základní, tak mateřské, na webových stránkách škol nebo v denním tisku.

Pokud rodiče pochybují, zda je jejich dítě dostatečně připravené a zralé pro zahájení povinné školní docházky, je dobré se poradit s jeho učitelkou v MŠ, která dítě dobře zná. Jestliže má i ona pochybnosti, může rodičům navrhnout návštěvu pedagogicko-psychologické poradny (Kropáčková, 2008).

7.3 Volba základní školy pro budoucího prvňáka

Dříve dítě automaticky navštěvovalo základní školu, která mu byla přidělena podle místa jeho bydliště. V současné době si řada rodičů klade otázku, jakou školu pro své dítě vybrat. I dnes sice existují tzv. **spádové školy**, kam by se rodiče měli dostavit k zápisu, avšak stále více rodičů volí i jiné varianty. Vzdálenost školy od domova už není takovou překážkou, a tak jsou mnozí rodiče ochotni své děti vozit i do škol vzdálenějších od jejich bydliště. Hlavně když bude škola splňovat jejich očekávání a budou spokojeni s její nabídkou (Kropáčková, 2008).

7.4 Co uvádí školský zákon

7.4.1 Plnění povinnosti školní docházky

Povinnost školní docházky a základní vzdělávání, § 36, odst. 1, 3, 5 a 7, Školský zákon č. 561/2004 Sb.:

„Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhne sedmnáctého roku věku.“

„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním

roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.“

„Žák plní povinnou školní docházku v základní škole zřízené obcí se sídlem ve školském obvodu, v němž má žák místo trvalého pobytu, pokud zákonný zástupce nezvolí pro žáka jinou než spádovou školu. Pokud je dítě přijato na jinou než spádovou školu, oznámí ředitel této školy tuto skutečnost řediteli školy spádové.“

„Ředitel spádové školy je povinen přednostně přijmout žáky s místem trvalého pobytu v příslušném školském obvodu, a to do výše povoleného počtu žáků uvedené ve školském rejstříku (Školský zákon, 2004, s. 14).“

7.4.2 Odklad povinné školní docházky

Povinnost školní docházky a základní vzdělávání, § 37, odst. 1 a 3, Školský zákon č. 561/2004 Sb.:

„Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením školského poradenského zařízení a odborného lékaře. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.“

„Pokud se u žáka v prvním roce plnění povinné školní docházky projeví nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky, může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce žákovi dodatečně v průběhu prvního pololetí školního roku odložit začátek plnění povinné školní docházky na následující školní rok (Školský zákon, 2004, s. 15).“ (2)

7.5 Doba po zápisu

Po úspěšném absolvování zápisu do první třídy a na základě písemné žádosti rodičů je dítě přijato od nového školního roku k plnění povinné školní docházky. Dopis s rozhodnutím o přijetí či nepřijetí do první třídy zašle rodičům ředitel školy. Období po zápisu mohou rodiče využít k tomu, že budou své dítě vést k větší samostatnosti nebo ho postupně navykat na vstávání ve stejnou dobu. Důležité také je, aby měl budoucí školák vyhrazené místo, kde se bude učit a dělat si domácí úkoly (Kropáčková, 2008).

8 Vybrané metody psychologické diagnostiky využívané u dětí předškolního věku

8.1 Testy inteligence určené dětem předškolního věku

8.1.1 Ravenovy testy – barevné progresivní matice

Při řešení úloh Ravenova testu se prioritně uplatňují tři základní psychické procesy: vnímání, pozornost a myšlení. Test obsahuje 3 sety po 12 položkách. Prostřednictvím této zkoušky můžeme odhadnout úroveň rozumových schopností u dětí předškolního věku. Test se často využívá, jako doplňující testová metoda (Vágnerová, Krejčířová, 1997).

8.2 Testy speciálních schopností

8.2.1 Edfeldův reverzní test

Podle Vágnerové (1997) patří k jedné z metod, zaměřených na hodnocení úrovně zrakové percepce. Cílem testu je posoudit úroveň vizuální diferenciacce, schopnosti dítěte rozlišovat obrácené a otočené tvary, jako je poloha dole/nahoře, vpravo/vlevo, ale i tvary lišící se nepatrnými detaily. Zkouška se používá u dětí předškolního věku. Dítě má vždy označit dvojici obrázků, které se od sebe nějakým způsobem odlišují (Vágnerová, Klégrová, 2008; Vágnerová, 1997).

8.3 Vědomostní testy

8.3.1 Zkouška vědomostí dětí předškolního věku

Tento test, který zjišťuje úroveň rozumových schopností u dětí předškolního věku, je složen z 10 oddílů po 4 otázkách. Otázky v jednotlivých oddílech jsou zaměřeny na společenské zařízení, počet, čas, hry a sport, pohádky, zvířata, rostliny, domácnost, nástroje a zaměstnání. Často se využívá jako verbální součást Jiráskova-Kernova testu školní zralosti (Vágnerová, Krejčířová, 1997).

8.4 Jiráskův Orientační test školní zralosti

K posouzení školní zralosti dítěte se používají různé testy. U nás se nejvíce používá **Jiráskův Orientační test školní zralosti** (modifikace testu A. Kerna), o kterém budeme hovořit i v praktické části práce.

Test se skládá ze tří úkolů. „První úkol je **kresba lidské (mužské) postavy** a vychází z úzkého vztahu mezi výtvarným projevem a celkovou rozumovou úrovní dítěte. Druhý úkol žádá **napodobení psaného písma**, věty složené ze tří krátkých slov či bezesmyslných slabik (např. Eva je tu. Ci yl osn.). Poslední úkol spočívá v **napodobení uspořádané skupiny teček**. Oba úkoly zjišťují tzv. *percepční zralost* i splnění instrukce v málo přitažlivém úkolu, také vizuo-motorickou koordinaci při napodobování předlohy. Hodnotí se pomocí školské stupnice (Trpišovská, 1998, s. 39).“

Mluvíme-li o kresbě lidské postavy, jde o činnost, kterou dítě již dobře zná a není pro něj ničím novým. Naopak obkreslování písma a deseti bodů je pro něj většinou nové. Musí si samo najít způsob, jak se s takovým úkolem vypořádat. Tento test můžeme dětem zadávat individuálně nebo skupinově (Vágnerová, Klégrová, 2008).

„Orientační test je časově nenáročná vyšetřovací pomůcka, která má význam výlučně orientační, depistážní. Lze mu vytknout jednostrannost v přístupu k dětské psychice, zanedbání verbálního projevu mentálních funkcí. Ten je však možné posuzovat jiným Jiráskovým testem, **Orientačním testem pro verbální myšlení**, ve kterém je dvacet úkolů. Součástí je také hodnocení, které se v bodech rovněž převádí na klasifikaci výsledků ve školních známkách (Trpišovská, 1998, s. 41).“

PRAKTICKÁ ČÁST

Úvod

V následující části bakalářské práce se budeme zabývat mapováním školní zralosti a připravenosti u dětí předškolního věku. Opírat se budeme o teoretické poznatky z předchozí části práce a zároveň nám poslouží poznatky z vlastní praxe v mateřské škole. Hlavním úkolem výzkumného šetření bude zmapovat prostřednictvím Jiráskova Orientačního testu školní zralosti úroveň jemné motoriky a stav vizuo-motorické koordinace u dětí předškolního věku.

1 Vymezení cílů a stanovení hypotéz výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření bude zjistit úroveň rozvoje jemné motoriky a úroveň rozvoje vizuo-motorické koordinace. **Stanoveny byly tyto cíle výzkumného šetření:**

1. Zjistit připravenost dětí pro vstup do 1. třídy na základě zkoušky testu školní zralosti.
2. Zjistit a posoudit úroveň kresby lidské postavy u dětí předškolního věku.
3. Zjistit rozdíly mezi dívkami a chlapci v připravenosti pro vstup do 1. třídy.
4. Zjistit a posoudit kvalitativní rozdíly mezi chlapci a dívkami v kresbě lidské postavy.
5. Zjistit a posoudit kvalitativní rozdíly ve výsledcích napodobení psacího písma u dívek a chlapců.
6. Zjistit a posoudit rozdíly ve výsledcích obkreslení seskupení teček v porovnání chlapců a dívek.

Formulace výzkumných hypotéz:

Hypotéza H1: Pro vstup do 1. třídy základní školy jsou na základě provedení orientační zkoušky školní zralosti lépe připraveni chlapci než dívky.

Hypotéza H2: Kvalita kresby lidské postavy je vyšší u dívek než u chlapců.

Hypotéza H3: Úroveň napodobení psacího písma je lepší u chlapců než u děvčat.

Hypotéza H4: Úroveň obkreslení deseti teček je lepší u dívek než u chlapců.

1.1 Charakteristika vybraných respondentů výzkumného šetření a postup při zpracování dat

Výzkumné šetření bylo prováděno od poloviny března do června roku 2010 v jedné z mateřských škol města Pardubic. Mateřská škola Srdíčko se nachází na okraji sídliště Dubina. Mateřskou školu tvoří pět pavilonů, čtyři pavilony tvoří jednotlivá oddělení po 25 dětech a v pátém pavilonu se nachází školní kuchyň. Součástí areálu MŠ je i rozlehlá zahrada.

Průzkum byl prováděn ve dvou třídách se staršími dětmi ve věku 4,5 – 6 let, z nichž většina již absolvovala zápis do 1. třídy základní školy. Orientační test školní zralosti vyplňovalo celkem 35 dětí, z toho 5 dětí dostalo odklad povinné školní docházky. Testem postupně prošlo 15 dívek a 20 chlapců.

Výzkumné šetření, složené z řady úkolů na posouzení školní zralosti, absolvovaly děti v ranních a dopoledních hodinách, a to vždy po jednom, aby nebyly rušeny ostatními dětmi a mohly se plně soustředit na zadané úkoly. Plnění úkolů probíhalo v klidnější části třídy u stolku se židlemi. Paní učitelky byly vždy tak laskavé a dohlížely na to, aby výzkumná práce nebyla vyrušována ostatními dětmi. K plnění úkolů byly dětem poskytnuty obyčejné ořezané tužky. Po zadání úkolu děti pracovaly samostatně, práce jim byla jasná a ve většině případů je i bavila. V souvislosti s pokyny zadavatele testu je zároveň jasně stanoveno, že on sám nesmí dětem během testu radit ani pomáhat. Může dítě pouze povzbuzovat nebo ho pobídnout k další dobře odvedené práci.

Během testu se musel co nejpřesněji sledovat čas jednotlivých úkolů. Zaznamenávalo se také, jak dítě drží tužku, v které ruce drží tužku a současně zadavatel testu sledoval soustředěnost, samostatnost a citové rozpoložení dítěte během práce. Kromě zjevných informací, kterých si zadavatel mohl u dítěte sám všimnout, bylo součástí výzkumného šetření také zjistit, zda byl dítěti udělen odklad povinné školní docházky, zda je z města či z vesnice, jaké vzdělání mají jeho rodiče a kolik má dítě sourozenců. U těchto otázek si většina dětí s odpovědí nebyla jista a na některé otázky děti ani vůbec odpovědět nedokázaly. Proto byl pro jejich rodiče vytvořen krátký dotazník, kde mohli dobrovolně a anonymně na tyto otázky odpovědět.

2 Popis použité metody

K posouzení školní zralosti u dětí předškolního věku se u nás nejčastěji používá **Jiráskův Orientační test školní zralosti** podle modifikace testu A. Kerna. Test, který je složen ze tří úkolů: kresba lidské (mužské) postavy, napodobení psacího písma a napodobení deseti teček, slouží především pro zjištění úrovně rozvoje jemné motoriky a úrovně rozvoje vizuo-motorické koordinace. Výkony v testu se hodnotí pomocí stupnice 1 – 5, přičemž známka 1 znamená nejlepší výkon. Vyhodnocení celkového výsledku spočívá v součtu známek (bodů) z jednotlivých úkolů kdy:

3 - 6 bodů je nadprůměr a zároveň vysoká pravděpodobnost úspěchu při vstupu do 1. třídy,

7 - 11 bodů je výsledek průměrný,

12 – 15 bodů je výsledek podprůměrný.

Úkol 1. Kresba lidské (mužské) postavy:

1 bod = Znázorněná postava musí mít hlavu, trup a končetiny. Hlava nesmí být větší než trup a je s trupem spojena krkem. Na hlavě jsou nakresleny vlasy, případně pod čepicí nebo pod kloboukem, dále uši, v obličeji jsou oči, nos a ústa. Paže musí být zakončeny pětiprstou rukou, nohy jsou dole zahnuté. Znázornění mužského oblečení. Nutným aspektem je syntetický způsob zobrazení a odpovídající proporce.

2 body = Splnění předchozích požadavků na jedničku kromě syntetického zobrazení. Tři chybějící části, (krk, vlasy, jeden prst ruky, ne však část obličeje), jsou ještě prominuty, pokud jsou vyváženy syntetickým způsobem zobrazení.

3 body = Postava musí mít hlavu, trup a končetiny. Paže nebo nohy jsou nakreslené dvojčarou. Toleruje se vynechání krku, uší, vlasů, oděvu, prstů nebo chodidel.

4 body = Primitivní kresba postavy s trupem. Končetiny (stačí jen jeden pár), jsou kresleny jednou čarou.

5 bodů = Chybí zde nakreslený trup, kresba „hlavonožce“ nebo „překonávání hlavonožce“, nebo oba páry končetin.

Úkol 2. Napodobení psacího písma:

1 bod = Napodobení napsané předlohy je zcela dobře čitelné. Písmena nejsou dvakrát větší než na předloze. Začáteční písmeno „C“ je výrazně větší. Písmena jsou

dobře spojena ve tři slova. Tečka nad „i“ nesmí chybět. Opsaná věta se nesmí od vodorovné linie odchylovat o více než o 30° .

2 body = Napodobení napsané věty je ještě čitelné. Nezáleží zde na velikosti písmen ani na dodržení vodorovné linie.

3 body = Členění je patrné alespoň na dvě části. Rozpoznáme alespoň 4 písmena předlohy.

4 body = Předloze jsou podobná alespoň 2 písmena a celek ještě tvoří řádku „písmena“.

5 bodů = Čmárání.

Úkol 3. Obkreslení deseti teček:

1 bod = Napodobení předlohy je téměř dokonalé. Toleruje se jen velmi malé vychýlení jednoho bodu z řádky nebo sloupce. Obrazec nesmí být zmenšen, zvětšení nesmí být větší než o polovinu. Obrazec je rovnoběžný s předlohou.

2 body = Předloze musí odpovídat počet i sestavení bodů. Můžeme prominout vychýlení až tří bodů o půl šířky mezery mezi řádky nebo sloupci.

3 body = Předloze se celek podobá svým obrysem. Výška a šířka obrazce nepřevyšuje více než dvakrát. Bodů nemusí být 10, ale nemělo by jich být více než 20 a méně než 7. Tolerujeme jakékoli pootočení až o 180° .

4 body = Předloze se obrazec svým obrysem již nepodobá, je však ještě složen z teček. Na počtu bodů a na velikosti obrazce nezáleží. Přípustné nejsou ani jiné tvary nebo čáry.

5 = Čmárání.

Diagnostiku Jiráskova Orientačního testu provádí ve spolupráci s mateřskou školou především odborníci z pedagogicko-psychologické poradny, kteří mají za úkol zjistit případnou nepřipravenost či nezralost budoucího školáka, ještě než nastoupí do 1. třídy základní školy.

3 Vyhodnocení a porovnání výsledků vlastního výzkumného šetření

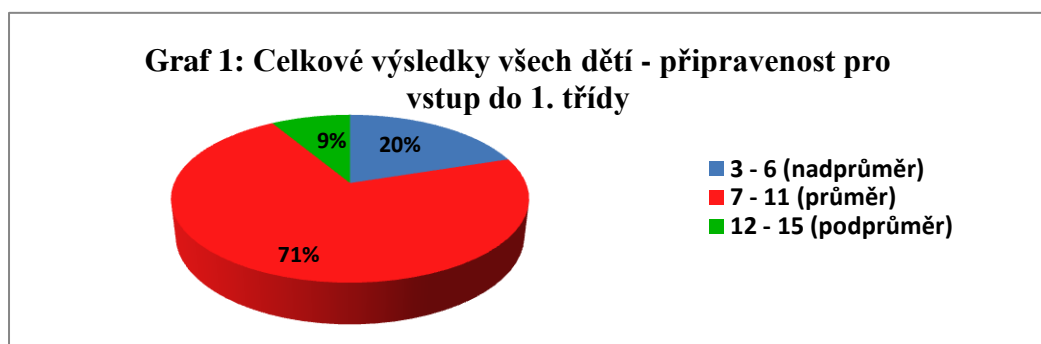
V této kapitole budou vyhodnoceny a interpretovány výsledky výzkumného šetření. Výsledky jsou zaznamenány v tabulkách a grafech. Uvedeny jsou zde i průměrné hodnoty dosažených bodů a průměrné známky všech dívek a chlapců v jednotlivých úkolech. Jak již bylo zmíněno v předešlé části práce, Jiráskova orientačního testu školní zralosti se zúčastnilo 35 dětí z jedné městské školky v Pardubicích, z toho pouze dvě děti z vesnice. Právě z tohoto důvodu zde nebudou porovnávány výsledky dětí z města a vesnice, ale šetření bude zaměřeno především na posouzení školní připravenosti a zralosti dívek a chlapců. Dále zde budou vyhodnoceny a porovnány výsledky dívek a chlapců v kresbě lidské postavy, napodobení psacího písma a obkreslení deseti bodů.

3.1 Celkové vyhodnocení výsledků všech dětí

Tabulka 1: Celkové výsledky všech dětí - připravenost pro vstup do 1. třídy

Bodové hodnocení	Četnost	%
3 - 6 bodů (nadprůměr)	7	20
7 - 11 bodů (průměr)	25	71
12 - 15 bodů (podprůměr)	3	9

Ø 8,4 bodů

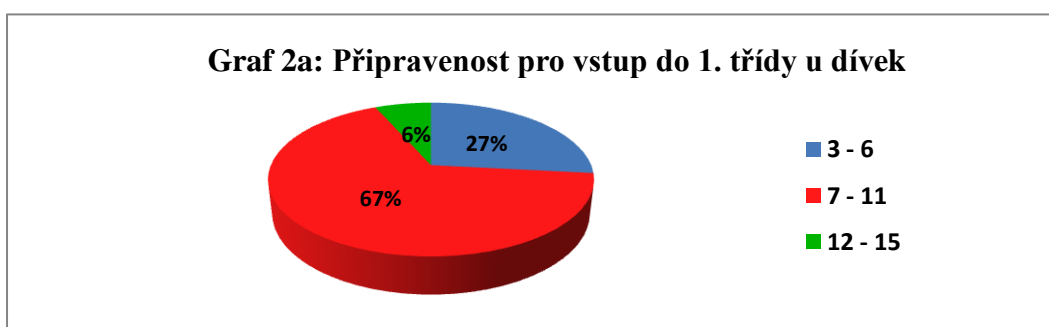
Z tabulky 1 a grafu 1 vyplývá, že z celkového počtu 35 dětí jich pouze sedm (tj. 20 %) dosáhlo nadprůměrného výsledku, 25 dětí (tj. 71 %) dosáhlo průměrného výsledku a jen tři děti (tj. 9 %) dosáhly podprůměrného výsledku. Celkový průměrný výsledek všech bodů získaných v Orientačním testu školní zralosti činil 8,4 bodů, což znamená průměrný výsledek.

3.2 Vyhodnocení celkového výsledku u dívek

Tabulka 2a: Připravenost pro vstup do 1. třídy u dívek

Bodové hodnocení	Četnost	%
3 – 6 bodů	4	27
7 – 11 bodů	10	67
12 – 15 bodů	1	6

Ø 8,7 bodů

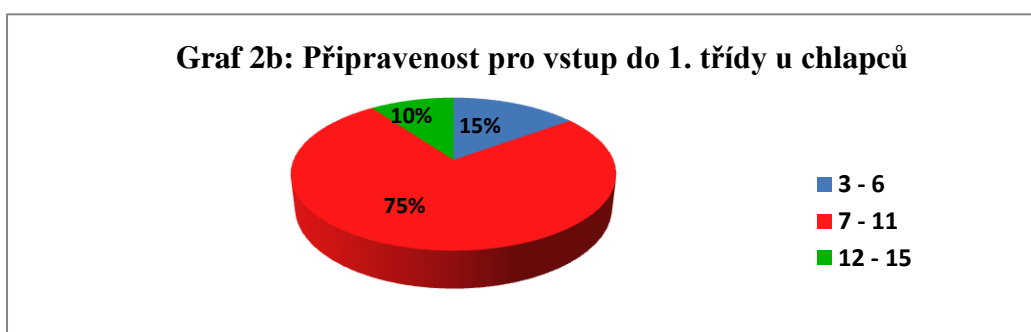
Z tabulky 2a a grafu 2a vyplývá, že čtyři dívky (tj. 27 %) dosáhly v Orientačním testu školní zralosti nadprůměrného výsledku, deset dívek (tj. 67 %) dosáhlo průměrného výsledku a pouze jedna dívka (tj. 6 %) dosáhla podprůměrného výsledku. Průměrný výsledek všech dívek byl 8,7 bodů.

3.3 Vyhodnocení celkového výsledku u chlapců

Tabulka 2b: Připravenost pro vstup do 1. třídy u chlapců

Bodové hodnocení	Četnost	%
3 – 6 bodů	3	15
7 – 11 bodů	15	75
12 – 15 bodů	2	10

Ø 9,6 bodů

Z tabulky 2b a grafu 2b vyplývá, že tři chlapci (tj. 15 %) dosáhli nadprůměrného výsledku, patnáct chlapců (tj. 75 %) dosáhlo výsledku průměrného a dva zbývající (tj. 10 %) dosáhli podprůměrného výsledku. V bodovém hodnocení dosáhli chlapci průměrně 9,6 bodů.

Z výše uvedených výsledků dívek a chlapců v Jiráskově Orientačním testu školní zralosti se ukázalo, že dívky jsou se svými 8,7 body úspěšnější než chlapci, kteří dosáhli 9,6 bodů. I tak se ale stále jedná o výsledky průměrné a pro školní připravenost relativně vyhovující.

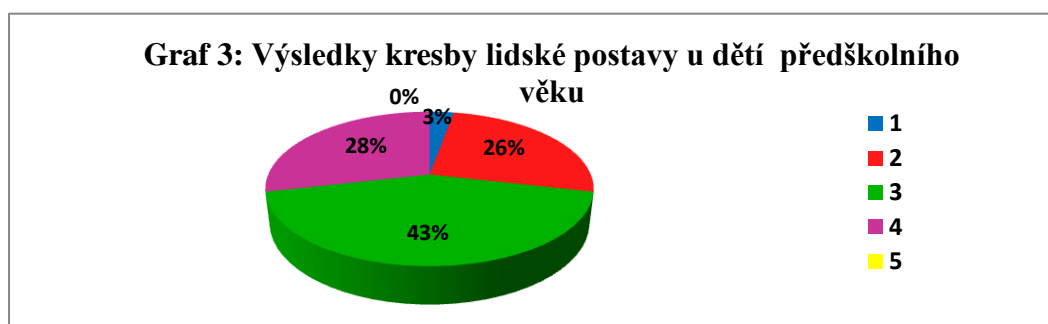
Tím pádem musíme **odmítnout hypotézu H1**: Pro vstup do 1. třídy základní školy jsou na základě provedení orientační zkoušky školní zralosti lépe připraveni chlapci než dívky.

3.4 Vyhodnocení celkových výsledků kresby lidské postavy u všech dětí

Tabulka 3: Výsledky kresby lidské postavy u dětí předškolního věku

Známka	Četnost	%
1	1	3
2	9	26
3	15	43
4	10	28
5	0	0

průměrná známka = 3

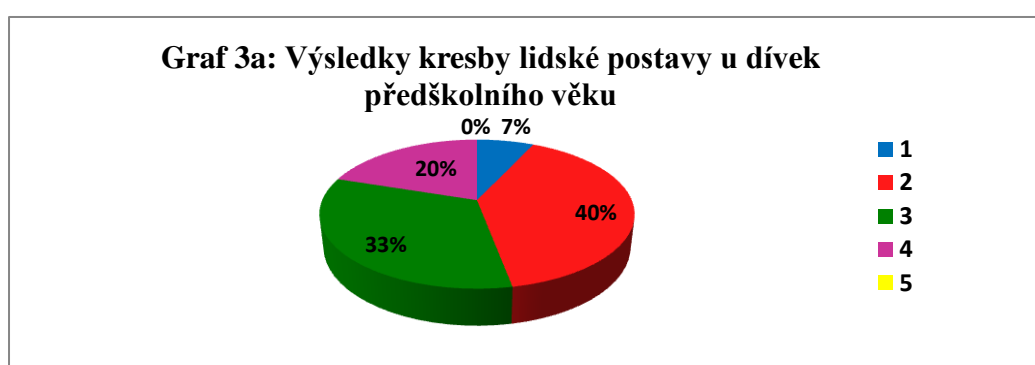
Z tabulky 3 a grafu 3 vyplývá, že z celkového počtu 35 dětí dosáhlo pouze jedno dítě známky 1 (tj. 3 %). Známkou 2 dosáhlo devět dětí (tj. 26 %), známku 3 dosáhlo patnáct dětí (tj. 43 %), známku 4 obdrželo celkem deset dětí (tj. 28 %). Nejhorší známku 5 však nedostalo ani jedno z dětí. Průměrná známka všech dětí v kresbě byla stanovena na známku 3.

3.5 Vyhodnocení celkových výsledků kresby lidské postavy u dívek

Tabulka 3a: Výsledky kresby lidské postavy u dívek

Známka	Četnost	%
1	1	7
2	6	40
3	5	33
4	3	20
5	0	0

průměrná známka = 1,9

Z celkových výsledků kresby postavy u dívek v tabulce 3a a grafu 3a vyplývá, že jedna dívka dosáhla v kresbě nejlepšího výsledku, známku 1 (tj. 7 %), šest dívek (tj. 40 %) dosáhlo známku 2. Známku 3 obdrželo pět dívek (tj. 33 %). Známku 4 získaly tři dívky (tj. 20 %) a známku 5 nedostala žádná z dívek. Průměrná známka u dívek vyšla na známku 1,9.

3.6 Vyhodnocení celkových výsledků kresby lidské postavy u chlapců

Tabulka 3b: Výsledky kresby lidské postavy u chlapců

Známka	Četnost	%
1	0	0
2	3	15
3	10	50
4	7	35
5	0	0

průměrná známka = 3,2

Z celkových výsledků kresby lidské postavy u chlapců v tabulce 3b a grafu 3b vyplývá, že ani jeden chlapec nedosáhl v kresbě na nejlepší známku „jedničku“. Tři chlapci (tj. 15 %) uspěli na známku 2. Známkou 3 obdrželo deset chlapců (tj. 50 %). Známkou 4 získalo sedm chlapců (tj. 35 %) a známku 5 nedostal žádný z chlapců. Průměrná známka u chlapců vyšla na známku 3,2.

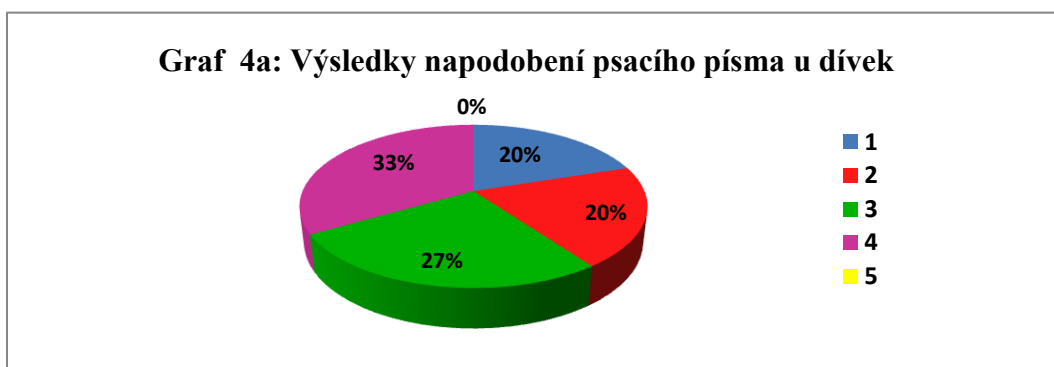
Z výše uvedených celkových výsledků dívek a chlapců vyplynulo, že dívky jsou v kresbě lidské postavy úspěšnější než chlapci. Můžeme proto **přijmout hypotézu H2**: Kvalita kresby lidské postavy je vyšší u dívek než u chlapců.

3.7 Vyhodnocení celkových výsledků napodobení psacího písma u dívek

Tabulka 4a: Výsledky napodobení psacího písma u dívek

Známka	Četnost	%
1	3	20
2	3	20
3	4	27
4	5	33
5	0	0

průměrná známka = 2,7

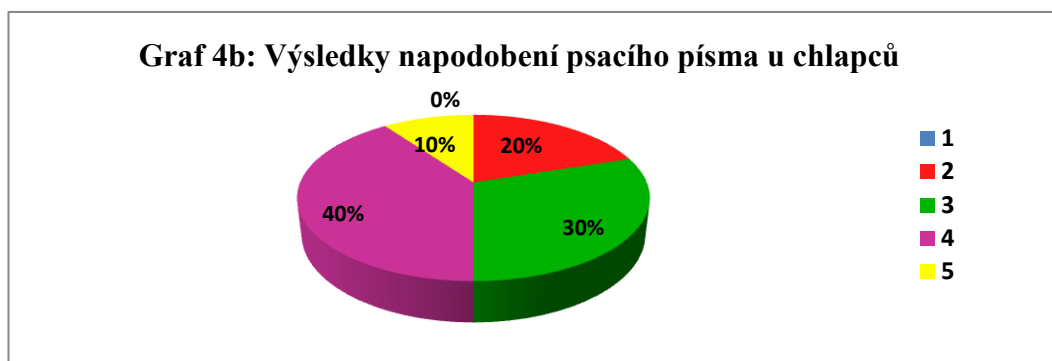
Z tabulky 4a a grafu 4a vyplývá, že tři dívky (tj. 20 %) uspěly v napodobení psacího písma na známku 1, další tři dívky (tj. 20 %) dostaly známku 2. Na známku 3 uspěly čtyři dívky (tj. 27 %) a na nejhorší známku v tomto úkolu, známku 4 uspělo pět dívek (tj. 33 %). Průměrně vypočítaná známka všech dívek činila 2,7.

3.8 Vyhodnocení celkových výsledků napodobení psacího písma u chlapců

Tabulka 4b: Výsledky napodobení psacího písma u chlapců

Známka	Četnost	%
1	0	0
2	4	20
3	6	30
4	8	40
5	2	10

průměrná známka = 3,4

Z tabulky 4b a grafu 4b s celkovými výsledky v napodobení psacího písma u chlapců vyplývá, že ani jeden neuspěl na známku 1 a pouze čtyři chlapci (tj. 20 %) uspěli na známku 2. Dalších šest chlapců (tj. 30 %) získalo známku 3. Nejvíce chlapců, tedy osm (tj. 40 %), uspělo na známku 4 a dva chlapci (tj. 10 %) obdrželi nejhorší známku „pětku“. Průměrná známka všech chlapců činila 3,4.

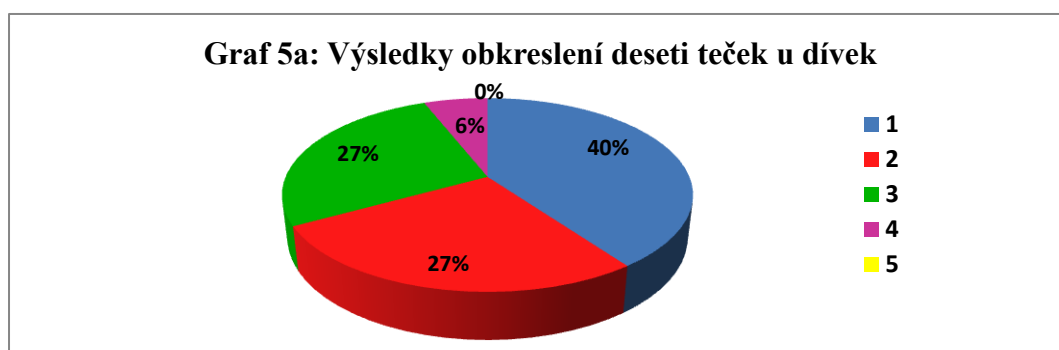
Z celkových výsledků chlapců a dívek vyplývá, že dívky jsou v jednom v úkolu posuzující školní připravenost opět úspěšnější než chlapci stejného věku. Průměrná známka dívek byla stanovena na 2,7 a u chlapců na 3,4. Na základě těchto výsledků musíme **odmítnout hypotézu H3**: Úroveň napodobení psacího písma je lepší u chlapců než u děvčat.

3.9 Vyhodnocení celkových výsledků v obkreslování deseti teček u dívek

Tabulka 5a: Výsledky obkreslení deseti teček u dívek

Známka	Četnost	%
1	6	40
2	4	27
3	4	27
4	1	6
5	0	0

průměrná známka = 2

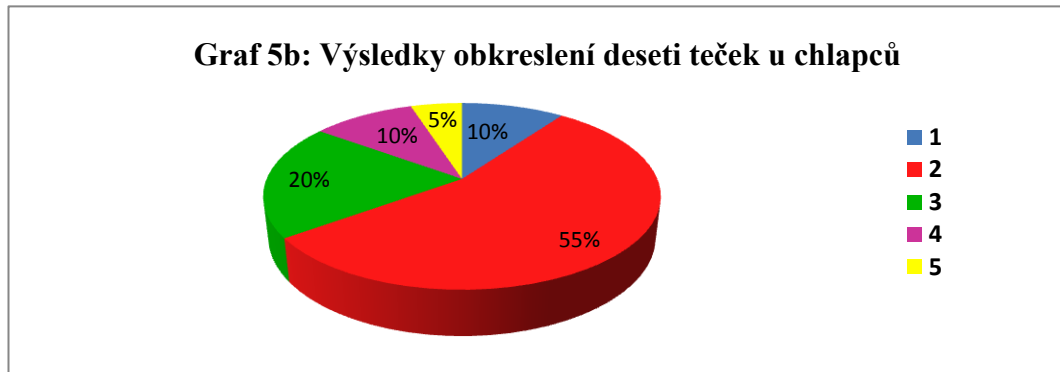
Z celkových výsledků tabulky 5a a grafu 5a vyplývá, že největší počet dívek, tedy šest neúspěšnějších (tj. 40 %) získalo nejlepší možnou známku 1. Další čtyři dívky (tj. 27 %) uspěly na známku 2 a stejný počet dívek (tj. 27 %) získalo o něco horší známku 3. Pouze jedna dívka (tj. 6 %) získala známku 4 a nejhorší známku nezískala v této úloze ani jedna z dívek. Průměrná hodnota všech známek byla vypočítána na známku 2.

3.10 Vyhodnocení celkových výsledků v obkreslování deseti teček u chlapců

Tabulka 5b: Výsledky obkreslení deseti teček u chlapců

Známka	Četnost	%
1	2	10
2	11	55
3	4	20
4	2	10
5	1	5

průměrná známka = 2,5

Z celkových výsledků chlapců v tabulce 5b a grafu 5b vyplývá, že pouze dva chlapci (tj. 10 %) uspěli na „jedničku“. Na známku 2 uspělo jedenáct chlapců (tj. 55 %), to je tím pádem nejvíce ze všech v této úloze. Známku 3 získali čtyři chlapci (tj. 20 %) a známku 5 dostal jediný chlapec (tj. 5 %). Průměrná hodnota všech známek chlapců byla stanovena na známku 2,5.

Z výše uvedených výsledků všech dívek a chlapců jsme zjistili, že úroveň kvality obkreslování bodů je opět lepší u dívek než u chlapců. Průměrná známka dívek byla 2 a průměrná známka chlapců činila 2,5. V tomto případě proto můžeme **přijmout hypotézu H4**: Úroveň kvality obkreslení deseti teček je lepší u dívek než u chlapců.

4 Diskuse

Z praktické části práce vyplynula řada odpovědí na otázky, které se týkaly posouzení školní zralosti a připravenosti dětí předškolního věku. Během vyhodnocení celkových výsledků Jiráskova orientačního testu školní zralosti bylo dosaženo všech stanovených cílů výzkumného šetření.

Díky vymezeným cílům jsme byli schopni potvrdit či zamítnout předem zformulované hypotézy. K hypotézám, které bylo v tomto šetření třeba odmítnout, patřila **hypotéza H1**: Pro vstup do 1. třídy základní školy jsou na základě provedení orientační zkoušky školní zralosti lépe připraveni chlapci než dívky. K zamítnutým hypotézám patřila i **hypotéza H3**: Úroveň napodobení psacího písma je lepší u chlapců než u děvčat. Přijata byla naopak **hypotéza H2**: Kvalita kresby lidské postavy je vyšší u dívek než u chlapců. Dále byla přijata **hypotéza H4**: Úroveň kvality obkreslení deseti teček je lepší u dívek než u chlapců.

V tomto výzkumném šetření zaměřeném na posouzení úrovně jemné motoriky a schopností vizuo-motorické koordinace se ukázalo, že úroveň kvality kresby lidské postavy a úspěšnost v napodobení psacího písma a obkreslení deseti teček byla mnohem vyšší u dívek než u chlapců. I Matějček ve svých výzkumech uvádí, že psychosociální vyspívání chlapců v předškolním věku je pomalejší než u dívek. Z výsledků 35 respondentů proto ještě nemůžeme vyvodit jednoznačný závěr, že chlapci předškolního věku nejsou dost zralí pro vstup do školy.

Dítě zralé pro školu by mělo dosahovat určitého stupně zdravotní, psychické i sociální způsobilosti a zvládnout veškeré nároky výuky v první třídě základní školy. Z celkových výsledků Jiráskova Orientačního testu školní zralosti vyplývá, že 91 % všech pozorovaných dětí je připraveno pro vstup do základní školy, protože dosáhly nadprůměrných a průměrných výsledků. Těm méně úspěšným dětem patří 9 %, tyto děti dosáhly výsledků podprůměrných, a tudíž pro školu relativně nedostačujících. Jestli jsou tyto děti pro školu skutečně málo zralé a připravené, by měla posoudit i jejich učitelka v mateřské škole, která má přehled o jejich vývojových schopnostech a dovednostech. V posuzování školní připravenosti nesmíme zapomenout ani na rodiče. I na nich je, aby zvážili, zda je pro jejich dítě nástup do první třídy vhodný, nebo bude vhodnější požádat o odklad povinné školní docházky. Odklad školní

docházky ovšem musí rodiče konzultovat s dětským lékařem a odborníkem z pedagogicko-psychologické poradny.

Jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole, mnoho chlapců během výzkumného šetření dosáhlo takových výsledků, které jsou pro vstup do první třídy základní školy stále ještě dostačující. V procentech tato skutečnost odpovídá 90 % chlapců, kteří dosáhli nadprůměrných a průměrných výsledků. Dva zbylí chlapci (tj. 10 %), jsou ti, kteří dosáhli výsledků podprůměrných. A jak jsou na tom dívky? Dívek, které dosáhly v testu školní zralosti nadprůměrných a průměrných výsledků, bylo 94 %. Pouze jedna zbývající dívka (tj. 6 %) dosáhla výsledku podprůměrného.

Z výsledků kresby lidské postavy u dívek a chlapců jsme zjistili, že ani jedno z dětí sice nedostalo nejhorší známku „pětku“, ovšem známek „čtyřek“ bylo celkem deset, z toho tři patřily dívkám a sedm jich patřilo chlapcům. Tyto kresby se vyznačovaly primitivním vyjádřením trupu, končetiny byly naznačeny jednoduchými čarami a většina těchto kreseb se blížila kresbě tzv. hlavonožce.

Nejvíce výsledků v kresbě lidské postavy bylo odměněno známkou 3, takovéto kresby se již vyznačovaly znázorněním hlavy, trupu a končetin. Většina kreseb mužské postavy měla nakresleny paže a ruce dvoučarou. Většině obrázků mužských postav chyběly především detaily jako krk, vlasy, uši, prsty nebo oděv. Dívek zde uspělo pět a chlapců deset.

Na známku „dvojku“ uspělo šest dívek a tři chlapci. Tyto kresby už vypadaly poměrně realisticky. Nakreslené postavy již měly zobrazenou hlavu, trup a končetiny. Chybějící detaily, jako např. krk, jeden prst ruky jsou ještě prominuté, pokud je kresba nakreslena tzv. syntetickým způsobem.

Na známku „jedničku“ uspěla pouze jedna šestiletá dívka, její kresba se vyznačovala syntetickým zobrazením, kresba měla znázorněnou hlavu, trup, končetiny a detaily jako vlasy, uši, klobouk a oblečení. Obličej mužské postavy měl nos, oči, ústa. Ruce měly nakresleny pět prstů a chodidla nohou byla zahnutá.

Mohlo by se zdát, že zvolené úlohy v Jiráskově Orientačním testu školní zralosti lépe vyhovovaly právě dívkám, protože dívky jsou ke kreslení vedeny častěji než chlapci. Pro chlapce jsou přednější jiné aktivity, ve kterých vynikají jejich kvality, jako hry se stavebnicemi, dřevěnými kostkami, sportovně zaměřené hry apod.

Pokud bychom se v této souvislosti chtěli zmínit o genderových stereotypech, je známo, že dívky bývají v plnění jakýchkoliv úkolů, na rozdíl od chlapců, daleko více kárány za chyby, ale naopak jsou často chváleny za to, že jsou klidné a hodné. U chlapců se na chyby hledí jinak. Pokud v úkolech chybují chlapci, jsou méně káráni než dívky. Případné nedokonalosti v úlohách jsou připisovány jejich lenosti a nezájmu o danou činnost. Určitě už jste slyšeli větu: „Však on by to zvládl i lépe, jen kdyby chtěl.“

Z průměrných výsledků všech dívek a chlapců vyplynulo, že nejlepší známku 1,9 získaly dívky právě v kresbě lidské postavy. Jejich nejhorším průměrným výsledkem 2,7 byl ohodnocen úkol spočívající v napodobení psacího písma.

Chlapcům se průměrně nejlépe dařilo úkol spočívající v obkreslení deseti teček, za který získali známku 2,5. Průměrně nejhorší známku 3,4 získali v úkolu napodobujícím psací písmo. Podobně dopadl i průměrný výsledek v kresbě lidské postavy, který činil 3,2.

Z těchto údajů je na první pohled znát, že výsledky chlapců jsou slabší než výsledky dívek. Mohli bychom si tedy položit další otázku: „Jak vést chlapce, případně i dívky předškolního věku k činnostem, které by stejně dobře rozvíjeli jejich úroveň jemné motoriky a schopnosti vizuo-motorické koordinace?“

V dnešní době se můžeme setkat s různými názory. Někteří tvrdí, že jde o špatnou práci učitelek mateřských škol, jiní dávají vinu rodičům a jejich nedostatečnému zájmu o spolupráci s vlastními dětmi. Právě někteří rodiče si často myslí, že všechna tato starost, připravit děti na plynulý přechod do první třídy, naučit se všem dovednostem potřebných pro školu, je právě na bedrech již zmíněných pedagogických pracovníků.

Podle mého názoru nelze veškerou zodpovědnost připisovat pouze učitelkám mateřských škol. I rodiče by se měli zapojit do výchovy a vzdělávání svých vlastních dětí a nenechávat tyto povinnosti, které se jim možná mohou zdát neuskutečnitelné, pouze těm, kteří jsou za ně ve školském zařízení zodpovědní. Podle mého názoru je velmi důležitá především spolupráce rodičů a mateřské školy, kterou dítě navštěvuje, jen tak můžeme dosáhnout spokojenosti a následně plynulého přechodu dítěte do první třídy základní školy.

Závěr

Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, zápis do 1. třídy základní školy lze v životě dítěte i jeho rodičů považovat za nesmírně důležitý okamžik. Ve většině případů jde o první kontakt rodiče i dítěte se školou, pokud tedy dítě nemá staršího sourozence, který už školu navštěvuje. Již před zápisem by měly učitelky zvážit, zda je vývojová úroveň dítěte dostatečně vyzrálá pro vstup do školy. Mateřská škola by také měla zajistit, aby děti předškolního věku, vstupovaly do školy dostatečně zralé a připravené zvládnout všechny školní povinnosti, které od nich budou ve škole vyžadovány. Mají-li rodiče pochybnosti, zda je jejich dítě dostatečně připravené a zralé pro zahájení povinné školní docházky, je dobré se poradit právě s jeho učitelkou v mateřské škole, která dítě dobře zná. Pokud i ona má nějaké pochybnosti, může rodičům navrhnout návštěvu pedagogicko-psychologické poradny.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zmapovat školní zralost a připravenost dětí předškolního věku ještě před zahájením povinné školní docházky na základní škole, a to prostřednictvím teoretických poznatků a zároveň poznatků z vlastní praxe v mateřské škole. Podle předem vymezených cílů můžeme přijmout dvě zformulované hypotézy.

Přestože z celkových výsledků výzkumného šetření v závěru práce vyplynulo, že dívky jsou na tom po stránce školní připravenosti o něco lépe než chlapci, i tak mnoho chlapců dosahovalo v předchozích úkolech relativně průměrných výsledků, které jsou pro začátek povinné školní docházky stále dostačující. Nemůžeme tedy s jistotou tvrdit, že pro vstup do 1. třídy základní školy jsou připraveny pouze dívky. Zkoumání školní zralosti a připravenosti je složitá a problematická záležitost. Hodnocení testů školní zralosti je subjektivní záležitost a z výsledků se nikdy nedá jednoznačně určit, zda je dítě dostatečně zralé pro vstup do základní školy. Z tohoto důvodu je velmi důležitá spolupráce mateřské školy s pedagogicko-psychologickou poradnou, která provádí různá vyšetření dětí předškolního věku právě za pomoci orientačních testů školní zralosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. *Školní zralost : co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2010. 100 s. ISBN 978-80-251-2569-4.

BENÍŠKOVÁ, T. *První třídou bez pláče*. 1. vyd. Praha : Grada, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1906-1.

BUDÍKOVÁ, J., KRUŠINOVÁ, P., KUNCOVÁ, P. *Je vaše dítě připraveno do první třídy?* 1. vyd. Brno : Computer Press, 2004. 149 s. ISBN 80-722-6637-3.

ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. 1. vyd. Brno : Nakladatelství Doplněk, 2000. 378 s. ISBN 80-7239-060-0.

DAVIDO, R. *Kresba jako nástroj poznání dítěte*. 1. vyd. Praha : Portál, 2001. 205 s. ISBN 80-7178-449-4.

DRNKOVÁ, Z., SYLLABOVÁ, R. *Záhada leváctví a praváctví*. 2. dopl. vyd. Praha: Avicenum, 1991. 88 s. ISBN 80-2010-113-6.

HEALEY, J. *Leváci a jejich výchova*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 112 s. ISBN 80-7178-701-9.

KELNAROVÁ, J., MATĚJKOVÁ, E. *Psychologie : pro studenty zdravotnických oborů. 1. díl*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. 168 s. ISBN 978-80-247-3270-1.

KOŤÁTKOVÁ, S. *Dítě a mateřská škola*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 200 s. ISBN 978-80-247-1568-1.

KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka*. 1. vyd. Praha : Portál, 2008. 160 s. ISBN 978-80-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, D. *Jak připravit dítě do 1. třídy*. 1. vyd. Praha : Grada, 2005. 168 s. ISBN 80-247-1040-4.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Praha : Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha : Grada, 1998. 343 s. ISBN 80-7169-195-X.

PLEVOVÁ, I. *Kapitoly z obecné psychologie II.* 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2006. 76 s. ISBN 80-244-0963-1.

PROKEŠOVÁ, M. *Základy psychologie : základy obecné psychologie, psychické jevy, psychologie osobnosti, vývojová psychologie, sociální psychologie, formování dětské osobnosti, přehled antické filozofie.* Ostrava : AKS, 1994. 100 s. ISBN 80-8579-815-8.

ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. a kol. *Dětská klinická psychologie.* 3. vyd. Praha : Grada, 1997. 450 s. ISBN 80-7169-512-2.

SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie.* 1. vyd. Hradec Králové : Gaudeamus, 2005. ISBN 80-7041-727-7.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. a kol. *Přehled vývojové psychologie.* 2. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4.

TRPIŠOVSKÁ, D. *Vývojová psychologie pro studenty učitelství.* 1. vyd. Ústí n. Labem : Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně, 1998. 106 s. ISBN 80-7044-207-7.

VÁGNEROVÁ, M., KLÉGROVÁ, J. *Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících.* 1. vyd. Praha : Karolinum, 2008. 538 s. ISBN 978-80-246-1538-7.

ZELINKOVÁ, O. *Poruchy učení.* 1. vyd. Praha : Portál, 2003. 264 s. ISBN 80-7178-800-7.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

- (1) Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [cit. 2009-19-12]. Dostupné na WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani>.
- (2) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon). [cit. 2009-26-10]. Dostupné na WWW: <http://aplikace.msmt.cz/Predpisy1/sb190-04.pdf>.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha č. 1: Nevyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti, str. 1
- Příloha č. 2: Nevyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti, str. 2
- Příloha č. 3: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s nejlepšími výsledky hodnocení, str. 1
- Příloha č. 4: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s nejlepšími výsledky hodnocení, str. 2
- Příloha č. 5: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s podprůměrnými výsledky hodnocení, str. 1
- Příloha č. 6: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s podprůměrnými výsledky hodnocení, str. 2

T-33
TZ Forma B

ORIENTAČNÍ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI*
ORIENTAČNÝ TEST ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Příjmení a jméno dítěte: Príezvisko a meno dieťaťa:		
Datum narození: Dátum narodenia:	Věk: r. m. Vek: r. m.	Datum vyšetření: Dátum vyšetrenia:
Adresa rodičů: Adresa rodičov:		

1. Tady nakresli nějakého pána tak, jak to umíš. 1. Sem nakresli nějakého pána tak, ako to vieš.

© PSYCHODIAGNOSTIKA, spoločnosť s r.o., Bratislava

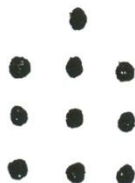
* Instrukce viz v: Hrášek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek, SZdN, Praha 1968
Instrukcie pozri v: Hrášek—Tichá, Psychologické hľadiska predškolských prehliedok, SZdN, Bratislava 1968

2. Podívej se, tady je něco napsáno. Ty ses ještě psát neučil(a), ale zkus, jestli bys to taky uměl(a). Hezky se dívej, jak je to napsáno a tadyhle vedle na to prázdné místo to tak napiš.

Cinylosn

2. Pozri sa, tu je niečo napísané. Ty si sa ešte neučil(a) písať, ale skús, či by si to tiež vedel(a). Dobre sa pozri, ako je to napísané, a tu vedľa, na to prázdné miesto, to tak napiš.

3. Tady jsou takové puntíky. Zkus to tadyhle vedle nakreslit zrovna tak.

3. Tu sú také bodky. Skús to tu vedľa nakresliť takisto.

Příloha č. 3: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s nejlepšími výsledky hodnocení, str. 1

T-33		
TZ Forma B		
ORIENTAČNÍ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI* ORIENTAČNÝ TEST ŠKOLSKEJ ZRELOSTI		
Příjmení a jméno dítěte: Príezvisko a meno dieťaťa:		
Datum narození: Dátum narodenia:	Věk: r. m. Vek: r. m.	Datum vyšetření: Dátum vyšetrenia:
Adresa rodičů: Adresa rodičov:		

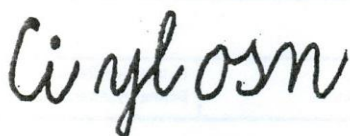
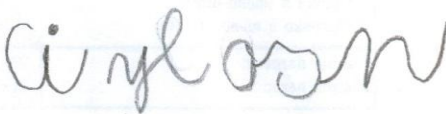

1. Tady nakresli nějakého pána tak jak to umíš. 1. Sem nakresli nějakého pána tak, ako to vieš.

© PSYCHODIAGNOSTIKA, spoločnosť s r.o., Bratislava

* Instrukce viz v: Hrášek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek. SZdN, Praha 1968

Příloha č. 4: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s nejlepšími výsledky hodnocení, str. 2

<p>2. Podívej se, tady je něco napsáno. Ty ses ještě psát neučil(a), ale zkus, jestli bys to taky uměl(a). Hezky se dívej, jak je to napsáno a tadyhle vedle na to prázdné místo to tak napiš.</p>	<p>2. Pozri sa, tu je niečo napísané. Ty si sa ešte neučil(a) písať, ale skús, či by si to tiež vedel(a). Dobre sa pozri, ako je to napísané, a tu vedľa, na to prázdné miesto, to tak napiš.</p>
	
<p>3. Tady jsou takové puntíky. Zkus to tadyhle vedle nakreslit zrovna tak.</p>	<p>3. Tu sú také bodky. Skús to tu vedľa nakresliť takisto.</p>
	

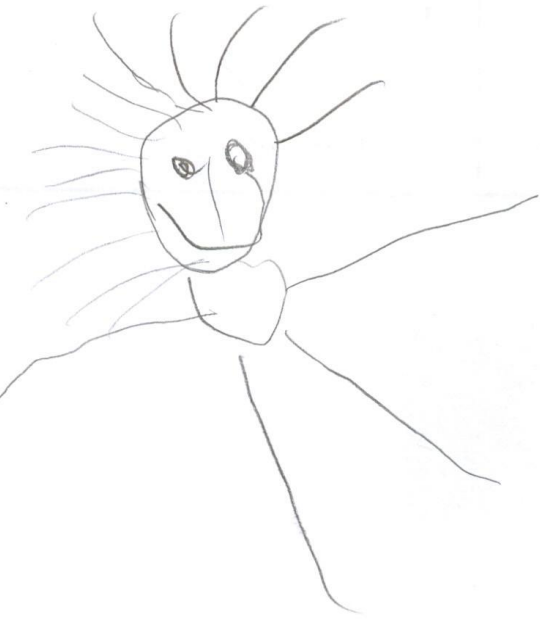
Příloha č. 5: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s podprůměrnými výsledky hodnocení, str. 1

T-33
TZ Forma B

ORIENTAČNÍ TEST ŠKOLNÍ ZRALOSTI*
ORIENTAČNÝ TEST ŠKOLSKEJ ZRELOSTI

Příjmení a jméno dítěte: Príezvisko a meno dieťaťa:		
Datum narození: Dátum narodenia:	Věk: r. m. Vek: r. m.	Datum vyšetření: Dátum vyšetrenia:
Adresa rodičů: Adresa rodičov:		

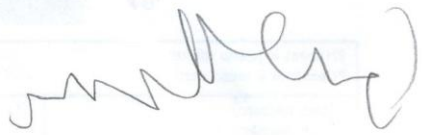

1. Tady nakresli nějakého pána tak, jak to umíš. 1. Sem nakresli nejakého pána tak, ako to vieš.

© PSYCHODIAGNOSTIKA, spoločnosť s r.o., Bratislava

* Instrukce viz v: Hrášek—Tichá, Psychologická hlediska předškolních prohlídek. SZdN, Praha 1968

Příloha č. 6: Vyplněný formulář Orientačního testu školní zralosti s podprůměrnými výsledky hodnocení, str. 2

<p>2. Podívej se, tady je něco napsáno. Ty ses ještě psát neučil(a), ale zkus, jestli bys to taky uměl(a). Hezky se dívej, jak je to napsáno a tadyhle vedle na to prázdné místo to tak napiš.</p>	<p>2. Pozri sa, tu je niečo napísané. Ty si sa ešte neučil(a) písať, ale skús, či by si to tiež vedel(a). Dobre sa pozri, ako je to napísané, a tu vedľa, na to prázdné miesto, to tak napiš.</p>
	
<p>3. Tady jsou takové puntíky. Zkus to tadyhle vedle nakreslit zrovna tak.</p>	<p>3. Tu sú také bodky. Skús to tu vedľa nakresliť takisto.</p>
	

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavla Javůrková
Katedra:	Psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	Mgr. Michaela Pugnerová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	MAPOVÁNÍ ŠKOLNÍ ZRALOSTI U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU
Název v angličtině:	MAPPING OF SCHOOL READINESS IN PRESCHOOL CHILDREN
Anotace práce:	Teoretická část práce se věnuje otázkám školní zralosti, školní připravenosti, charakteristice období předškolního věku a dětské kresbě. Praktická část se zaměřuje na posouzení úrovně jemné motoriky a vizuo-motorické koordinace u dětí předškolního věku.
Klíčová slova:	Předškolní věk, školní zralost, školní připravenost, orientační test školní zralosti, pedagogicko-psychologická poradna.
Anotace v angličtině:	The theoretical part deals of school maturity and school readiness, the characteristics of preschool age, children's drawing. The practical part focuses on assessing the level of fine motor skills and visual-motor coordination in children of preschool age.
Klíčová slova v angličtině:	Presschool age, School maturity, School readiness, Test school maturity, Pedagogic-psychological clinic.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 a č. 2 – Nevyplněné formuláře Orientačního testu školní zralosti, str. 1 a 2 Příloha č. 3 až č. 6 – Vyplněné formuláře Orientačního testu školní zralosti s nejlepšími a podprůměrnými výsledky hodnocení, str. 1, str. 2
Rozsah práce:	50 stran
Jazyk práce:	Český